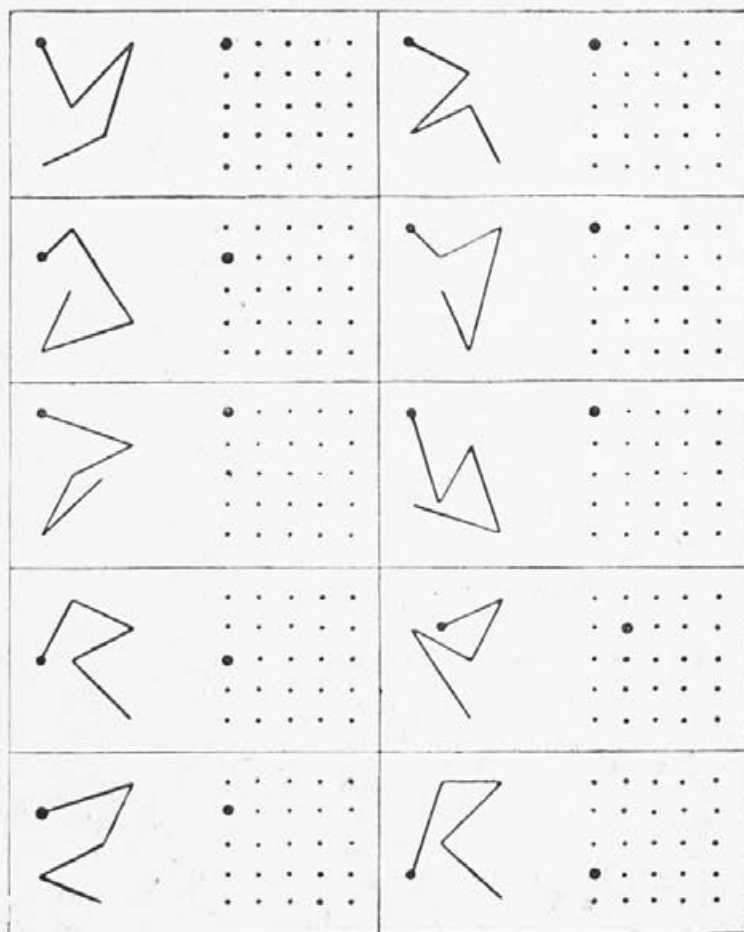

NALOGA Z LOMLJENIMI ČRTAMI

PRIMER REŠITVE

V vsak s pikicami naznačen kvadrat začrtajte lomljeno črto, ki se nahaja na levi strani kvadrata. Debela pika označuje mesto, od koder naj se prične.

Za rešitev naj se rabi kariran papir, kakršnega imajo ponekod za računske naloge ali v beležkah.

Naslovna slika: »Kakšna nadlega!«
Foto: Lin-Shu-Chong — Shanghai (Kitajska).

»Naš rod« izhaja v Ljubljani med šolskim letom in ga prejema naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo naročnino za list in publikacije »Mladinske matice«, v mesečnih obrokih po din 250.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Metod Kumelj.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavniki Francè Strukelj).

Spesnil Fran Roš

MESECI V LETU

Ilustriral L. Perko

Januarja svet je v snegu,
sankamo se v belem bregu.

Februar pripelje pusta,
mastna so njegova usta.

Marec nam pomlad prinese,
vse zaspance naj potrese,

da velika noč **aprila**
nam veselje bo delila.

Maja rože zacvetijo,
ptičice se z vej glasijo.

Junija je šole dosti,
lonec poln je učenosti.

Julija je sonce vroče,
Bog varuj nas hude toče,

da **avgusta** se veselo
mlinsko bo kolo vrtelo.

Že **september** v šolo kliče
bistre fante in dekliče.

Grozdje je **oktobra** sladko,
sonce sije nam že kratko.

Je v **novembru** dobra paša,
zdrava bo živina naša.

Ko v **decembru** božič mine,
novo leto nam zasine.

Anton Ingolič
S I R O T E

Ilustriral
Fran Mihelič

6.

»Dečki, pokonci!« je zaklical Tinček naslednjega dne že navsezgodaj in hitel odpirat vrata. Sončni žarki so se vsipali naravnost na ležišče, kjer so se Slavko, Trezika in Štef šele prebujali. Tinček pa je stoje ob vratih govoril, posnemajoč zdaj župana, zdaj Ribiča in naposled še Srakico:

»Slavko, odpri! Lenuh leni, vstani in ženi na pašo. Vsi so že odgnali! Čuješ, ali se mi ne boš skidal s svojega smrdljivega ležišča! — Štef, Štef, kam si se skrila, da te ni! Ves senik mi boš povaljal! Spi na enem mestu! Kje si? Vstani hitro, sicer pa pojdi nazaj v Haloze, tam boš lahko vstal šele popoldne, ko nimaš kaj delati in tudi ne jesti! — In ti, Tinček-petelinček, že spet si se ponoči potepal po vasi! Glej, da mi takoj prideš dol in napaseš kozo, potem pa v mesto na delo, sicer ne bo kruha! Zastonj vaju ne bom redila! — Le hitro, hitro! Pokonci, pokonci, zaspanci, velik je že dan in naše črede že čakajo, da jih ženemo na pašo!«

Dečka sta se leno premetavala na ležišču in se mu smejala, še Trezika je čutila, da se je začelo nekaj popolnoma novega. Tinček pa je govoril dalje.

»Nič se ne smejte! Kar pridite ven, pa boste videli naše črede! Na drevskih žvrgole ptičice že od zgodnjega jutra, treba jim bo poiskati hrane, saj same si je nimajo časa nabirati, morajo nam prepevati! Veverice smukajo po vejah, tudi njim moramo priskrbeti kaj za pod zob! Kaj pa ostali: Dolgouhci in Kratkorepci, Iглаči in Bodeži, Zvitorepke in drugi mirni in nemirni prebivalci naše soseščine!

Nasititi in napojiti jih moramo! Zato pokonci, pokonci!«

Medtem so se vsi dvignili in prišli pred kolibo.

Zunaj je bilo res lepo. Takoj nad kolibo se je dvigala strma stena in vrhu nje je šumel gozd. Smreke in bori. Tu in tam kakšna bukev, ki ji je listje že rumenelo. Na desni strani kolibe se je jama raztezala zelo na široko. V smeri nekdanjega kolovoza pa je z majhno vzpetostjo prehajala polagoma v goščo, kjer so rasle breze in jelše. Takoj za kolibo so rasle tri precej visoke breze in jo tako skrivale pred radovednim človekom, ki bi mogoče šel na spodnji strani.

»Tu nas ne more nihče odkriti!« je ugotovil Štef.

»Seveda, kako pa?« je gostolel Tinček. »Tukaj zgoraj po robu gozda ne bo nihče hodil, ker je nevarno, da se zemlja vdre, od one strani pa nas skrivajo breze! Še Pehta, ki s svojim nosom vse odkrije, nas ne bo mogla najti! Boste videli, kako nam bo lepo! Le Slavko, zakaj se držiš tako klavrno? Ali ti je žal, da si prišel?«

»Ni mi žal!« je odgovoril Slavko, ki je bil ves čas tih in otožen, »hudo mi je za gospodinjo! Včasih je bila dobra z menoj!«

Tinček je s svojo zgovornostjo znal potolažiti tovariša, nato je šel molst kozo, ki je tudi prenočila z njimi v kolibi, Štefu pa naročil, naj zakuri. Potem so sedli k zajtrku. Sedeli so pred kolibo in po vrsti pili mleko iz velikega lonca. Tinček je pazil, da je prišlo na vse enako. Kar nekako samo od sebe se je tako uredilo, da je on prevzel vodstvo »Tihega loga«, čeprav

je bil Štef starejši. Po zajtrku so napravili načrt za ves dan.

»Midva s Treziko bova šla v mesto! Kdo zna kuhati?« je začel Tinček.

Slavko je boječe priznal:

»Neži sem večkrat pomagal v kuhinji, nekaj bi že znal: kavo, žgance, krompirjevo juho, repo, zelje in mogoče še kaj.«

»Kaj pa hočemo več!« je vzkliknil Tinček. »Za danes boš skuhal samo krompir, drugega nimamo. Obenem pa napasi Rogačo!«

»Jaz bom pa nanosil drv!« se je ponudil Štef, ki ga je noga še vedno bolela in ni mogel kam daleč.

»Videli boste, da bo šlo! Samo nekatere reči bomo morali kupiti,« se je spet spomnil Tinček, ki je kar gorrel za novo življenje. »Brez soli že ne moremo izhajati, pa tudi nekaj sladkorja, moke in še česa bomo rabili. Vsega ne bomo mogli naprositi! Ljudje so z vsem skopi. Tudi bi bilo dobro, če bi dali na vrata ključavnico, bomo bolj brez skrbi podnevi in ponoči! Sploh pa pazita, da vaju kdo ne zaloti tu! Izdati se ne smemo! Dolenjskih polj in cest, še bolj pa ljudi se moramo izogibati!«

Vsi so se s tem strinjali in Štef je dal Tinčku petdesetak, rekoč:

»Ná, pa kupi, kar veš, da je potrebno!«

Tako sta ostala Štef in Slavko sama.

»Ali misliš, Štef, da bomo mogli tu živeti?« je Slavko končno dal duška svojemu dvomu. Ko je Tinček govoril, se mu je zdelo vse lepše in lažje kakor zdaj, ko je spet začutil okoli sebe nemo gozdno tišino in se je spomnil na mrtvo gospodinjo.

»Čemu ne bi šlo!« ga je bodril Štef. »Bolje bo še vedno kakor pri naših trdosrčnih gospodarjih! Sicer pa ne bo za vedno. Takoj, ko dobimo službo, odidemo! Dotlej bomo že potrpehli!«

Slavka je Štefova beseda nekoliko pomirila. Odvezal je kozo in jo odvedel iz jame. Tu je med grmovjem rasla trava. Kozu jo je hlastno trgala, obenem pa osmukala tudi grmovje.

Štef je v bližini nabiral drva. Slavko pa je prisluhnil gozdu, pred katerim je doslej imel neizrečen strah. Opazil je ptičke na drevju in vonj po smoli in drevju mu je jel prijati. Tedaj je koza naglo odmaknila glavo od nečesa. Pogledal je, kaj bi bilo. Zagledal je med travo velikega ježa. Poklical je Štefa, ki je takoj predlagal, da ga odnese v kolibo, češ, čim več jih bo, tem prijetneje bo! Res, odnesla sta ga začasno v kolibo, popoldne pa mu bo Štef napravil zunaj majhen vrt.

»Tako, šest nas je že!« sta z veseljem ugotovila.

Zdaj se je Slavko spomnil še na Belko in postalo mu je hudo. Bog ve kako težko ji je po njem? Mogoče ga išče in tava po poljih. Štef mu je predlagal, da si gre zvečer ponjo. Če bodo lahko oni živeli, bo tudi Belka. Ko je napasel kozo, je šel kuhat. Še prej pa sta s Štefom iztaknila v bližini majhen izvir.

Še preden je pozvonilo poldne, sta se vrnila Tinček in Trezika. Težko sta nosila. Zato pa je lahko Tinček pred strmeča tovariša razpostavil najčudovitejše reči. Najprej je privlekel precej veliko ključavnico; ni bila sicer nova, vendar je dobro zaklepala in imela je velikanski ključ.

»Varni bomo že! Odpreti je ne bo mogoče!« so ugotovili vsi.

Potem je postavil ob njo majhno petrolejko; tudi ta je bila stara. In še steklenico petroleja, ponev, nekaj zavitkov, v katerih je bila sol, moka, mast in fižol, naposled še nekaj kosov kruha, pet debelih jabolk in tri jajca! Kar je Štefa in Slavka najbolj presenetilo, pa je bilo to, da je Štefu izročil še dvajsetak z besedami:

»To sem dobil še nazaj! Shrani, prav nam bo prišlo!«

»Vse to si dobil za tri kovače?« sta neverjetno zmajevala tovariša z glavami.

»Da! Seveda!« se je muzal Tinček.

»Kako?«

»Nekaj sem naprosil, nekaj sva s Treziko našla na mestnem smetišču, ostalo pa sem kupil v starinarnici, kjer prodajajo stare reči. Tam sem za Pehto večkrat prodajal podarjene obleke in drugo, zato naju ženska pozna in nama je dala ceneje.«

Slavko se je spomnil, da imata s Štefom tudi majhno presenečenje za njiju. Skočil je v kolibo in prinesel ježa.

»Poglej, tega pa sva midva našla!«

Veselje je bilo splošno, čeprav so za obed otepali le krompir v oblicah in kruh. Za Tinčka in Treziko to ni bilo nič slabega, marsikdaj jima Pehta še tega ni dala. Slavko in Štef pa sta bila navajena boljšega, saj jima v tem pogledu pri njunih gospodarjih ni ničesar manjkalo, a tudi onadva sta jedla s slastjo in jima je bolj teknilo kakor doma meso in zabeljen krompir s kislim zeljem.

Po obedu je šel Slavko v šolo, drugi pa so ostali doma, da uredijo to in ono. Med poukom so mu spet jele prihajati na misel razne nevšečnosti, ki ga bodo še čakale v jami sredi gozdov. Ob enem se mu je odpiralo vedno več možnosti, da bi se lahko vrnil k Ribiču. Prosil ga bo odpuščanja, ker je pobegnil, in vse bo dobro. Gospodar je res strog in celo trd, toda kaj vse bo moral pretrpeti v jami! Bog ve kako dolgo bo trajalo, če ne dobe službe! In kakšen bo prihodnji gospodar? Mogoče še slabši od prvega!

Vse to mu je rojilo po glavi in ga ves čas vznemirjalo! Naposled ni mogel razumeti, da se je dal zapeljati. odšel je predvsem zato, da bo spet lahko hodil v šolo! Ali zdaj ne bi mogel, ko gospodinje ni več?

To je končno odločilo, da po šoli ni šel v jamo, marveč je zavil po vasi proti Ribičevim.

Dolgo je oprezoval okoli hiše. čakal je, da bi kdo prišel in ga poklical. A

če je stopil na prag gospodar, se je bojazljivo skril za plot. Šele ko je opazil, da je ta šel nekam na sadovnjak in še dalje na polja, je vstopil. Pogledal je najprej v sobo, kjer je na parah ležala gospodinja. Okoli nje je stalo nekaj molilcev. Namočil je rožmarinovo vejico v blagoslovljeno vodo in poškrpil umrlo. Smehljaj, ki ga je imela takoj po smrti, je izginil. Bila je vsa izpremenjena. Zmolil je očenaš, nato pa sedel na klop za peč in čakal, kaj se bo zgodilo.

Sosedje in sosede so pomolili, nato pa se pogovorili o umrli. Kmalu se je razvil polglasen, a živahen pogovor.

»Mnogo je trpela, končno je le do-trpela!«

»Komaj je čakal, da jo je vzel Bog k sebi! Zdaj bo pa prišla k hiši Mejaševka!«

»Kako le more biti tako brez srca in vesti! Njeni otroci že pohajajo okoli hiše!«

»Bog nas varuj takšnih ljudi!«

Potem so odšli. Za njimi se je potegnili še Slavko. V veži ga je srečala Neža.

»Kje si pa hodil? Iskala sem te! Gotovo si lačen! Pojdi v kuhinjo!«

Dala mu je večerjo. Slavko je čakal, da mu bo povedala, kaj je dejal gospodar, ker ga ni bilo. A Neža mu ni omenila ničesar, sam si pa ni upal vprašati. Zato je odšel v hlev, da očisti živino in opravi še to in ono. Upal je, da se bo še vse dobro izteklo.

Zelo se je začudil, ko je našel vse že opravljeno. Potolažil se je z mislijo, da je to storila gotovo Neža, kakor je že včasih prej. Vendar je še enkrat očedil živino, ji lepo nastlal in se pri tem dolgo pomudil pri vsaki živali. Čutil je še bolj kakor kdaj koli prej, da brez teh svojih prijateljev res ne bi mogel živeti. Srečen je bil, da se je opogumil in se vrnil. Samo naj še bo mimo prvo srečanje z gospodarjem!

Pozno zvečer je brez večerje legel. Belka je seveda prišla k njemu in ga s svojim predenjem kmalu uspavala ter zazibala v čudovite sanje.

V njih je živel vse dotlej, dokler ni zjutraj med opravljanjem živine vstopil v hlev Mejaševkin najmlajši sin Tevža. Začudeno sta se spogledala in oba hkrati vprašala:

»Kaj pa ti, Slavko?«

»Od kod pa ti, Tevža?«

»Namesto tebe so me vzeli gospodar!« je odvrnil Tevža in pograbil vile, po katerih je segel tudi Slavko.

»Kako? Saj sem vendar jaz njihov pastir!« je Slavko presenečen vzkliknil in trdo stisnil vile, da mu jih Tevža ni mogel izviti iz rok.

Ta pa jih je hotel na vsak način imeti, zato mu jih je s silo iztrgal, se postavil v sredo hleva in zmagoslavno vzkliknil:

»Kar pojdi, od koder si prišel! Z našo materjo imajo že vse zmenjeno!«

»Ne boste prišli,« je zavpil Slavko. Zakadil se je proti Tevžu, da bi mu izpulil vile. A tudi ta jih ni hotel dati iz rok. Ker sta bila oba enako velika in močna, nista mogla drug drugemu do živega. Premetavala sta se pod nogami preplašenih krav in se valjala v njihovem gnoju. Slavko je napel vse sile, da premaga svojega največjega sovražnika. A tudi Tevža se ni vdal. Kričala sta in se jokala obenem, si segala v lase in se bila kot iz uma.

Sredi boja je vstopil gospodar.

»Kaj pa iščeš tu? Poberi se, pri naši hiši si doslužil!« je zaklical Slav-

ku, ko je spoznal, za kaj gre.

Slavko je obstal kot ukopan. Nemo je strmел v gospodarja. Lase je imel razmršene, obleko povaljano in blatno, po licih pa mu je curljala kri.

»Ali si slišal? Pojdi od tod!«

Slavko je še čakal trenutek, zdelo se mu je, da mora prej povedati še nekaj zelo važnega. Končno je le spregovoril:

»Gospodinja so dejali pred smrtjo, da me boste vzeli za svojega! Zato me nimate pravice naganjati! Ostal bom! Naj gre Tevža!«

V tem je prišlo k vratom nekaj pogrebcev, ki jih je zvalilo kričanje. Ribič je zardel od jeze, pograbil Slavka za ramena in ga treščil skozi vrata:

»Poberi se, smrkavec!«

Da niso stali ljudje pred hlevskimi vrati, bi se bil Slavko pri padcu močno pobil. Tako so ga pa oni ujeli. Naglo se jim je iztrgal iz rok in planil na cesto. V srcu ga je bolelo in tiščalo. Spoznal je končno, da zanj ni drugega izhoda kakor jama. Zdaj pojde vanjo, čeprav mu je usojeno, da se ne bo iz nje nikoli povrnil!

SE NADALJUJE

Danilo Gorinšek

V Č A S I H

*Včasih se srce zajoče,
včasih srcu se zahoče
prek gora, voda v daljnine...*

*Kaj je tam? Palača zlata?
Je dežela tam bogata?
Je radost, ki več ne mine?...*

*Ne! Le srcu se zahoče
do lesene rodne koče,
ki ljubav do nje ne gine...!*

Georgij Prjacev

BOŽJI VOLEK

Iz bolgarščine prevedla Kat. Spur
in Št. Atanasov.

Ilustriral Penčo Georgijev

Jožef je bil ubožen mizar v Nazaretu. Pri njem je živela sveta Mati s svojim majcenim Jezuščkom. Stari Jožef ju je komaj preživljal.

Nekoč je toča uničila ves pridelek na polju. Zmanjkalo je žita, še preden je dozorelo novo. V Nazaretu je nastal glad. Nikogar ni bilo v Jožefovo delavnico, da bi naročil stole, in družina je stradala.

Ko je prišlo poletje, je hodila Marija pomagat žet. Dovolili so ji, da je pobirala odpadlo klasje. To je bila vsa njena plača. Z njo so se vsi trije preživljali. Ko je Marija odhajala na delo, je jemala s seboj tudi otroka. Otrok je bil star tri leta. Položila ga je v snopovo senč in šla delat.

Dete se je samo igralo. S prstki je greblo po razžarjeni zemlji. Kraj njive se je razprostirala velika poljana. Po njej so se pasle krave.

Nekoč se je tam prikazal hudič. Ko je ugledal Jezusa, se je silno razveselil. Vedel je, da bo ta mali

otrok, ko postane velik, premagal zlo — in ali ni on, hudič, navajal ljudi v zlo!

In sklenil ga je pogubiti, dokler je še majhen. Spremenil se je v sršena. Doletel je k čredi. Sedel je na vrat najmočnejše krave in ji zabodel želo v meso.

Krava je dvignila glavo, zvila rep, izbuljila oči in zdvijala čez njive.

V tistem hipu se je Marija vzravnala in pogledala proti Jezusu. Videla je pobesnelo kravo, ki je bežala naravnost proti otroku. Zdaj zdaj ga bo nabodla na roge. Prestrašila se je, da je komaj izjekljala:

»Moj otrok, reši ga, o Bog!«

Na mah je krava izginila. Ko je stopila Marija k Jezusu, je videla, da se otročiček smehlja. Nekaj je imel na ročici — s prstkom je kazal nanj in veselo klical:

»Mama, glej, poglej, kakšna pisana živalca!«

Po ročici mu je lezla rdeča žuželka s ploščatim hrbtom. Imela je črne pike in na glavi tipalki podobni majhnim rožičkom.

In Marija je spoznala, da se je bila krava izpremenila v žuželko, kakršne ni dotlej še nihče videl. Imenovala jo je božjega volka. In še danes išče božji volek otroke. Zmerom leti k njim, ko se igrajo na polju in otroci ga radi njegove krotkosti ljubijo.

Georgij Rajčev

KRESNICE

Iz bolgarščine prevedla Kat. Spur
in št. Atanasov.

Ilustriral Penča Georgijev

Kadar je bil v Judeji veliki praznik, so prišli ljudje iz vse Palestine v Jeruzalem. Tri dni in tri noči so se veselili pod zidovi zlatega templja kralja Davida. Četrtega dne pa so se vrnili domov. Tako je bilo zmerom.

Tudi tistega leta se je zgodilo tako. Ko pa so se Nazarenčani vračali, sta hodila z njimi tudi Jožef in Marija z desetletnim Jezusom.

Jezus je bil slaboten, suh in velik deček. Imel je bleda lica, zlate, koderaste lase in velike modre oči, ki so bile zmerom zamišljene in otožne. Cele tri dni je prebil v templju. Gledal je pozlačeni oltar in poslušal modre besede velikih učencikov. Kadar koli ga je mati iskala, vselej ga je našla v templju. Tudi zdaj ga je dobila tam in ga je vzela s seboj.

Karavana je prenočila v planinah. Vsi so legli — tudi Jožef in Marija sta si napravila ležišče. Med njima je ležal mali Jezus. Ko so zaspali, je sveta Mati zaslišala glas, ki jo je klical:

»Marija, Marija, kje je tvoj otrok?«

Marija je planila pokonci. Potipala je proti Jezusu. Njegovo ležišče je bilo prazno. Prestrašila se je. Hotela je prebuditi Jožefa, pa ni mogla spraviti glasu iz sebe. Glas pa je znova zaklical:

»Vstani, Marija, in poišči ga, dokler je še čas!«

»Bojim se, Gospod!« — je zavpila sveta Mati in zajokala.

»Česa se bojiš?« je vprašal glas.

»Temne noči.«

»Pojdi in ne boj se, jaz ti bom kazal pot.«

Čim je vstala in se napotila, so ji zatrepetale pred očmi iskrice. Vzletale so ji nad glavo, potlej pa so se zbrale in kakor žareč potok letele pred njo. Marija je šla za njimi.

Prišla je do griča in takoj spoznala, da je spet pred Jeruzalemom. Iskrice so jo pripeljale pred tempelj. Odprla je vrata, vstopila in kaj je videla: tam so sedeli visoki učeniki in pismouki. Med njimi je stal Jezus, jim razlagal modrost velikih knjig in oni so ga poslušali.

Mati je pohitela z otrokom v temno noč. Prijela ga je za roko in pred njo so znova letele žive iskrice. V daljavi je ugledala karavano Nazarenčanov. Tedaj se je sveta Mati ustavila. Ustavile pa so se tudi iskrice, kakor zlate kapljice so se zbrale nad Jezusovo glavo in se vsule nanjo. Ljudje so ga obstopili. Nagnili so se k njemu, da bi si od blizu ogledali iskrice. Videli so, da so to le majhne mušice z trdimi krili in lepimi majcenimi telesci — bile so krotke kresnice.

In še danes niso ugasnile iskrice, ki jih je bil prižgal Bog, da bi kazale pot sveti Materi.

Franco Beuk

ZVITA ŽENA

Od tega je že dolgo, dolgo: živela sta kmet in kmetica — kmet je bil počasne pameti, a njegova žena zvita kot kozji rog.

Pa se je zgodilo, da je kmet zagledal spečega zajčka, planil je po njem — hop! — ga zgrabil za vrat, zajček je milo zavekal in že je bilo po njem. Potem ga je prijel za uhlje, ga nesel domov in rekel ženi: »Glej, žena! Danes sem vstal z desnogo, zajček se mi je sam ponudil. Pripravi ga za kosilo!«

Kmetica je zajčka odrta, zakurila ogenj in dolgoušec se je pekel in cvrl v ponvi, da je dišalo po vsej hiši in daleč naokrog. Ženi, ki je bila zvita kot kozji rog, je še najbolj dišal, zato si je nekaj izmislila.

»Ti,« je rekla možu, »meni se zdi, da ta zajček prehudo diši. Zavohal ga bo lovec in te zatožil, same sitnosti bodo iz tega.«

»Raca na vodi!« je planil mož in se udaril po čelu. »Prav praviš, žena! Kaj bi bilo brez tvoje pameti! Vrzi zajčka v pomije, nočem imeti opravka niti z biriči niti s sodnijo.«

»Ne bodi nor!« se je nasmehnila kmetica. »Še ni vse izgubljeno. — Pojdi, povabi župana na kosilo. Kjer je župan, tam je tudi pravica.«

Možu se je ta nasvet zdel moder in se je takoj odpravil na pot. Medtem je bil zajček pečen in ocvrt. Žena ga je postavila na mizo in ni čakala niti moža niti župana in ga je začela jesti. In niti ni bilo treba hiteti, da ga je pospravila in oglo-dala do belih koščic, preden se je vrnil mož, zakaj županova hiša je bila daleč na drugem koncu vasi.

Ko se je kmet vrnil, je rekel: »Župan takoj pride. Ali je zajček pripravljen?«

»Je,« mu je odgovorila žena. »Samo zrezati ga je treba in pojesti. Pa je nož tako skrhan, da se ga z njim ne upam lotiti. Daj, nabrusi ga, preden pride župan!«

Mož je takoj ubogal, zakaj žena mu je zmeraj po pameti ukazovala. Vzel je nož, odšel za hišo, kjer je stal brus, in brusil s tako vnemo, da so se prikazovale iskre.

Medtem je prišel župan. Pozdravil je kmetico, kakor se spodobi, in vprašal po njenem možu.

»Ali ga ne slišite?« je rekla kmetica. »Za hišo je in za žive in mrtve brusi nož, da bi vas zaklal.«

»Kako to?« se je zavzel župan. »Na kosilo me je povabil. Rekel je, da ste spekli zajčka.«

»Kakšnega zajčka neki!« je dejala žena. »To je gola zvijača. Ako vam je življenje drago, vam svetujem, da jo takoj pobrišete od tod. Zdi se mi, da bo kmalu tu.«

Ko je župan zaslišal sršanje brusa, mu res ni zadišalo po dobrem. In ker je bil velik plašljivec, je vzel pot pod noge in jo je kar se je dalo naglo ubiral po klancu.

Žena pa je tekla za hišo, poklicala moža in mu rekla: »Slišiš, župan je prišel in mi vzel zajčka; ni čakal, da bi ga skupaj pojedli.«

»Kaj?« je vzkliknil mož. »Kje je, nepridiprav? Kod je tekel, da ga ulovim?«

In ni čakal odgovora, že je bil na klancu, tekel je za županom, vpil in grozeče dvigal nož.

Ko je župan opazil, da kmet teče za njim, je še trdneje verjel, da je vse res, kar mu je rekla kmetica. Bežal je kar mu je dala sapa, se zaprl v hišo in vpil skozi okno:

»Biriči, pomagajte! Ubiti me hoče! Biriči — zaklal me bo!«

Biriči so pritekli, nosili so dolge brke in še daljše sulice, krive sablje so jim bingljale ob pasu. Trije so bili in vsi trije pripravljeni do zadnje kapljice krvi braniti župana. Nič si niso dali dopovedati, kmet je

moral domov, sicer bi ga bili razsekali na drobne kose.

Dospel je, se upehan sesedel na klop in zajavkal: »Pa kako je mogoče, da ti je vzel zajčka?«

»Tako,« je rekla žena. »Prosil me je, naj mu zajčka pokažem. Pokazala sem mu ga, on pa — hop! — ga je zgrabil in tekel skozi vrata.«

»Če celo župan take počenja,« je vzdihnil mož, »potem sploh ni pravice na svetu.«

»Ni je,« je pritrdila žena.

In še dobro, da župan kmeta ni zatožil zaradi nasilja. Bržkone se ga je prehudo bal.

Bretonski motiv.

Mara J. Tavčar

ZDRAVNIKOV SINČEK

Mali Marko, sin zdravnika,
lutko je imel,
to pajacek bil je pisan,
cvilil je in pel.

Marko pa je radoveden,
rad bi vedel vse,
kje motorček je v telesu,
ki navije se.

Škarje vzel je v desno roko, —
hlačke so že preč,
Markotu to ni zadosti,
rad bi videl več.

Zdaj je trebuh že razparan,
strojčka pa le ni,
kaj bo k temu očka rekel,
dečka zaskrbi.

Mali Marko, sin zdravnika,
misli si takó,
očka rane vse zašije,
še pajacka bo.

Nese mu ga na kolena:
»Očka, ná, zašij
in potem, da bo zacvilil,
zopet ga navij.«

Atek fantka je pogledal,
lutko vzel v rokó:
»Veš kaj, mali sinko Marko,
to je prehudó.

Jacek ne bo več zacvilil
uničil si mu véz,
le poglej, kako globoka
je v trebuhu réz.

Da v okó se zbodel nisi.
to je tisoč sreč,
zdaj pa pojdi za pol ure
stat za peč.«

— Ves razrezan in razparan
ubogi si bolnik,
poleg tebe premišljujem,
če je očka res — zdravnik. —

Pavel Kunaver
KNJIGE GORE!

Ilustriral Hinka Smekas

Burja je žvižgala okoli oglov hiš stare Ljubljane konec l. 1599. Snežinke je neslo postrani, da so se prasketaje zaletavale v okna. Kdor je mogel, se je stiskal okoli peči. Tako sta storila tudi mala Anica in njen bratec, desetletni Janez, otroka trgovca Železnika. Božični prazniki so ravno minili in stolček z jaslicami sta potisnila do tople peči, kjer je prasketal velik ogenj.

Toda otrokoma ni bilo nič do igre. Nekaj časa sta gledala v hlevček s sveto družino in pastirčki, pa sta se zopet plašno ozrla tja v kot, kjer je na naslanjaču ihtela njihova mamica.

Še govoriti si nista upala več, tako tesno jima je bilo okoli srca. Prazniki so tako žalostno minili! Očka je sedel v ječi — in od včeraj, ko je bila njuna mamica pri možu v ječi, ne neha jokati in zdihovati.

Tedaj je nekdo rahlo potrkal na vrata in ne da bi čakal odgovora, je vstopil v sobo mlad, visok duhovnik. Otroka sta poskočila in zaklicala: »Striček!« ter planila k njemu.

Ljubeznivo ju je objel in pobožal po kodrastih glavicah ter dostavil:

»Tu je prijetno toplo. Zunaj pa brije, da niti sovražniku ne bi privoščil takega mraza. Čez Ljubljaničo na Barju se je naredila že ledena skorja.«

Sedaj je dvignila glavo tudi mati obeh otrok, sestra vstopivšega duhovnika. Ničesar ni rekla, samo žalostno in vprašujoče ga je pogledala. On pa jo je pogladil po glavi in rekel:

»Kakor sem ti obljubil, tako sem storil. Bil sem pri škofu Hrenu, ki mi je obljubil, da bo Janez takoj prost — še danes — samo da se odpove luteranstvu. Drugače pa bo moral zapustiti Kranjsko — in vse premoženje. Ukaz nadvojvode Karla je nepremakljiv.« Težko so mu šle zadnje besede iz ust, ker je vedel, kako bodo zabolet sestro. Potem je še dostavil:

»Tudi pri Janezu sem bil. Trd je. Pa sem ga spominjal na tebe, Anico in Janezka. Sicer nisem nič opravil, toda pri spominu na družinico so se mu posvetile oči in solze so mu privrele. Upanje imam. Pojdi še enkrat k njemu.«

»Hvala ti, Peter! Če tebe ne bi imela sedaj, saj bi obupala! Kar takoj grem!« je odgovorila in že je vstala ter še dostavila:

»Prosim te, ostani pri otrocih, dokler se ne vrnem. Vidva pa ostanita pridna!« Burno je objela otroka in naglo odšla iz sobe.

Anica in Janezek sta se stisnila k stricu, ki se je vsedel na naslanjač in pritegnil otroka k sebi.

»Stric, zakaj pa bo moral oče od nas?« ga je vprašal deček. Žalostno ga je pogledal duhovnik in rekel:

»Luteranec je in luteranske knjige je pomagal tihotapati v deželo. Oh ta zmeda! Koliko mora naš ubogi narod trpeti! Najprej ga tlači plemenitaš; potem mu uničuje dom in imetje in družino Turek; potem ti nesrečni kmečki upori; in sedaj še ti verski spori!« Zakril si je z rokami obraz in zamislil bi se bil v trpljenje slovenskega naroda, če ga Janezek ne bi zmotil z novim vprašanjem.

»Kaj pa so luteranci, striček?«

»To ti je težko razložiti, moj ljubi! Vidiš, tam daleč gori v nemških deželah je odpadel menih Luter od katoliške cerkve in pričel je učiti krive nauke. V svoji domovini je kmalu dobil mnogo privrženec in sedaj vlada tam in tudi pri nas velika zmeda.«

»Kako pa je naš očka postal luteranec?« je vprašal radoznali Janezek.

Preden je mogel stric odgovoriti, je potrkal na vrata in na poziv »noter« je vstopil v sobo visok mož, oblečen v dolg črn plašč. Bil je suh in izpod visokega čela so gledale temne, resne oči. Poznalo se je, da ni Slovenec. V tujem jeziku je vprašal:

»Kje je gospod Železnik? Rad bi govoril z njim.«

»Moj svak je v ječi, kamor ste ga spravili vi in vaš nauk, gospod predikant,« je mirno odgovoril mladi duhovnik. »Pripraviti se bo moral na izgnanstvo iz domovine.«

Težko so zadele te besede tujca, ki se je sklonil in tiho zapustil sobo.

»Vidiš, Janezek, to je eden od mnogih, ki so zmedli naše graščake, meščane in kmetško ljudstvo. Pomagali pa so jim še tuji vojaki in trgovci, ki hodijo po opravkih skozi našo deželo proti morju in na vzhod,« je stric še dalje pojasnjeval.

»Oj ti hudobnež!« je jezno zaklical Janezek in se zagnal proti vratom, kakor da bi hotel za tujcem. Toda stric ga je potolažil:

»Ni hudobnež. Tujec je in prepričan je, da dobro dela. Seveda je zaradi njega in njegovih tovarišev trpel ves naš narod. Toda sedaj bodo morali kmalu vsi tuji in domači učeni

luteranske vere zapustiti Kranjsko in zopet bo dobro.«

»In bo moral naš očka z njimi?« sta v solzah vprašala otroka.

»Jaz mislim, da bo še vse dobro. Samo pridna bodita. Mogoče pa bo očka še danes tu med nami!« je tolažil stric.

»Kaj pa je s tistimi knjigami?« je zopet vprašal Janez.

To vprašanje je zopet razburilo mladega duhovnika in vzkliknil je: »Oj te ljube, nesrečne knjige! Človek bi jih poljubljal, ker prvokrat je v njih natisnjena naša domača beseda! Kako lepo iz njih doni naš lep slovenski jezik! Toda moramo jih zavreči, kajti razširjajo luteransko zmotno in pomagale so narediti sedanjo zmedo v deželi.«

»Kdo pa jih je tako zmešano napisal, striček?« je vprašala Anica.

Stric se je moral nasmejati mali modrijanki, pa je razložil otrokoma:

»Slovenski duhovnik Primož Trubar, ki je tudi odstopil od naše vere, je bil moder mož in je spoznal, da bo narod najlažje pridobil za novo vero, če ga bo naučil čitati v slovenskem jeziku tiskane knjige. Zato je spisal prvi slovenski abecednik in prvi slovenski katekizem. Joj, koliko dobrega bi naredil ta mož, če bi storil to iz

drugih namenov! Tako pa sta obe te dve in vse druge njegove knjige obsojene v pogin. Toda eno je gotovo, Slovenci se ga bodo vedno spominjali, ker je on prvi spisal slovensko knjigo. Pa imamo še druge knjige.«

»Katere pa? Kdo pa jih je spisal?« je v eni sapi povpraševal Janezek.

»Jurij Dalmatin je prevedel na slovenski jezik Sv. pismo in Adam Bohorič nas je obdaril s knjigo, ki ima napis »Zimske urice«, ki poučujejo Slovence, kako naj naš jezik pravilno govorimo. Kako bridko je, da vse te knjige služijo namenu, da bi narod postal luteranski in bi tako prišel tudi pod nam sovražni, tuji vpliv.«

»Kako pa je očka pomagal tihotapiti knjige?« je hotel vedeti Janezek.

»To pa je bilo malone smešno!« je rekel stric in vprašal: »Povej mi, čemu imamo sode?«

»O, v sodih pa vino prevažamo in hranimo!« sta vzkliknila otroka.

»Vidita, da bi preslepili oblast, pa so luterani v Nemčiji napolnili s slovensko tiskanimi luteranskimi knjigami sode in jih prepeljali k nam!«

Otroka sta se zasmejala in za trenutek pozabila, da je oče v ječi.

Tedaj pa so se vrata naglo odprla in v sobo je planila njuna mati.

»Kje je oče?« sta klicala otroka, ki sta se ji ovila okoli nog in ji željno zrla v oči. Ona pa ju je privila k sebi:

»Oj dušici moji, pomagajta mi! Pomagajta mi!« Solze so ji tekale po licih in brat je v skrbeh vprašal:

»Kaj je? Ali se je omehčal?«

»Oj Peter!« je vzkliknila mlada žena. »Zdi se mi, da bo!«

»Joj, mamica! Ali bo očka zopet prišel domov?« sta klicala otroka.

»Samo vidva ga morata še prositi! Lepo prositi! Kaj pa bi mi brez njega tu ali z njim v tujini?« in solze so ji zopet zalile oči. Nato je pojasnila:

»Ti si mu gotovo mnogo prigovarjal, Peter, kajti danes je bil še mnogo bolj dober z menoj kakor sicer. Ko pa sem mu povedala, kako Anica in Janezek povprašujeta po njem, je rekel, naj ju takoj pripeljem k njemu.«

»O, potem pa kar hitro k očku, mamica,« je silil Janezek in mati je prikimala. Naglo je ogrnila okoli Anice debelo ruto, Janezka pa je stric oblekel v kožušček in že so bili na potu proti ječi. Burja je ponehala in sonce je zaspano gledalo izmed trgajočih se oblakov na sveže pobeljeno mesto.

Straža je rada pustila sorodnike v ječo, ker je oblast upala, da bodo prigovarjali jetnikom, da bodo opustili luteransko vero. Imela je prav, vsaj kar se tiče Slovencev, ki jim tuja vera ni bila tako draga kakor domovina, ko so morali voliti med obema.

Kljub temnim hodnikom in mračnim stražam sta otroka naglo rinila dalje proti ječi in ko so se vrata odprla, sta še pred materjo planila k očetu, ga objemala in poljubljala:

»Očka naš ljubi! Ne smeš od nas! Pri nas ostani! Tako radi te imamo! Mamica samo joka po tebi!« Ko se je trgovec Železnik izmotal iz otroških objemov, je imel vse solzne oči. Vzravnal se je in stopil proti ženi in svaku Petru, ki sta ganjena gledala ta prizor. Iztisnil je iz sebe:

»Pri vas je moja domovina! Peter, pelji me pred komisijo, da se odpovem luteranstvu.«

»To je pa lahko! Pojdimo!« je zaklical ta in pozval stražo, da pelje železnika za njim na glavni hodnik in v sobo, kjer je poverjenik škofa Hrena puščal na svobode one, ki so se odpovedali luteranstvu.

Kmalu nato so se vsi srečni vračali proti domu. Mraza niti čutili niso in tudi niso opazili, da vozijo na trg vozovi, obloženi z nenavadnim tovorom. Le stric Peter jih je opazil in s skrbjo pogledal na svaka. Toda kmalu nato so bili v topli sobi na trgovčevem domu, kjer so železnika posadili v naslanjač. Žena mu je stregla, kolikor mu je mogla. Otroka sta se igrala ob njegovih nogah in oče se ju ni mogel nagledati. Janezek pa je nekaterikrat dvignil glavo in prisluškoval. Zunaj na trgu je naraščal šum.

»To pa ni burja, oče!« je pripomnil.

Ko pa je pogledal k oknu, je zaklical: »Gori! Dim na trgu!«

Vsi so planili k oknu. Doli, sredi valujoče množice Ljubljancev je bil velik kup knjig zmetan na sredo trga in visoki zublji so švigali iz njega. Železniku se je stisnilo srce in malo da ni omahnil. Toda ob njem je stala žena, otroka sta se naslanjala nanj in svak ga je toplo držal za roko.

»Zakaj pa so zažgali knjige?« je plašno vprašal Janezek očeta. Toda odgovoril je stric Peter:

»Da, knjige gore; prve slovenske knjige, a žal, krivoverske. Zmedo in sovraštvo so zanesle med naš narod, četudi so dokazale, da se naš lepi jezik

da tudi izraziti v tiskani knjigi! Važen dokaz in velik dogodek! Naj te knjige zgore v božjem imenu! Ogenj bo prečistil vse; pregnal bo zmoto, slovenska beseda pa bo ostala!«

Ko je zunaj pogasnil ogenj in je noč pomirila Ljubljano, je Janezek še sedel ob nogah očetu in matere pri topli peči in poslušal, kako je stric Peter povedal, da so dobili katoliški duhovniki dovoljenje, da smejo rabiti Dalmatinovo Sv. pismo in da bo gotovo še katera od prvih knjig ostala ohranjena za pozne rodove Slovencev, ki jih luteranstvo ne bo več motilo, a bodo s spoštovanjem mogli zreti na svoje prve knjige. Še dolgo v noč sta oče in stric Peter sanjarila o časih, ko bodo dobre slovenske knjige na polici vsake slovenske družine in bo vsak Slovenec znal čitati in pisati.

Toda tega Janezek ni več slišal. Polagoma mu je glavica omahnila na očetova kolena in mati ga je položila poleg male Anice, ki se je že davno prej s prisrčnim poljubom poslovila od očeta, ki se je tako srečno vrnil iz temne ječe. —

Davorin Ravljen

TRI O TURŠKEM SULTANU

Ilustriral Nikolaj Omerca

PRVA: SULTANOV GROZD.

Star, mogočen sultan je vladal v Carigradu. Vladal in se dolgočasil. Pogleda nekoč izza zavese na ulico — joj, je tam bilo živahno, polno prodajalcev, polno kupcev in pouličnih otrok! Nekdo je na ulici prodajal grozdje.

Tako zelo se je sultanu zahotelo sladkega grozdja, da je poklical k sebi velikega vezirja, svojega najvišjega generala.

»Ná, vezir, tri zlatnike, kupi mi grozdja, sladkega grozdja!«

Veliki vezir, najvišji general, je vzel zlatnike, dva je brž na hodniku vtaknil za pas, potem je poklical podložnega pašo, nižjega generala, mu dal zlatnik in ga poslal po sladko grozdje.

Paša, nižji general, je izmenjal zlatnik z lastnim drobižem. Zadržal je petdeset grošev, drugih petdeset je dal višjemu strežniku, da pohiti na cesto po grozdje.

Višji strežnik ni bil manj prekanjen od drugih, spravil je pet in dvajset grošev za pas, ostalih pet in dvajset je dal podložnemu služabniku in ga pognal na cesto, naj kar brž prinese sladko grozdje za sultana.

Skromni služabnik je preštel groše, dvajset jih je vtaknil za pas, pet jih je dal vratarju: »Ti, kar brž po grozdje za sultana!«

Vratar je poklical svojega frkolina. Tri groše je zadržal zase, dva je dal sinu, pa ga je zapodil na ulico. Vratarjev sin frkolin je poskočil kakor veverica, na ulici je ustavil prodajalca grozdja:

»Hoj, prodajalec, počakaj! Po čem prodajaš grozdje?«

»Dva lepa grozda za en sam groš.«

Vratarjev sin frkolin je dal groš za dva grozda, drugi groš je vtaknil za pas, nič več ni ostalo od treh zlatnikov.

Vratarjev sin frkolin je prvi okusil grozdje. Potem ga je dal očetu vra-

tarju, da je tudi ta pokusil nekaj jagod. Vrtar je dal grozdje nižjemu služabniku. Mmm, pozabal je tudi ta nekaj jagod. Potem je šlo grozdje dalje v roke višjemu strežniku. Ko je prišlo do paše, nižjega generala, je bil vsega še en sam grozd. Paša si je privoščil nekaj lepih jagod, potem je grozd izročil velikemu vezirju, najvišjemu generalu. Tudi vezir si je privoščil sladkih jagod. Ko je naposled stopil vezir v dvorano in je sultanu svečano izročil grozd, so bile na srebrnem pladnju samo še tri jagode...

Stari, mogočni sultan je pogledal tiste tri jagode, bridko se je nasmehnil in rekel:

»O, brate moj, če tri jagode grozdja stanejo cele tri zlatnike, potem prav gotovo moj narod zasluži z vinogradi obilne denarje in prebiva v krasnih palačah. Kako srečen je moj narod!«

Zgolj tako in zato se je zgodilo, da je turški sultan naročil velikemu vezirju, svojemu najvišjemu generalu, naj iznova poviša davke.

DRUGA: SULTAN SE JE POGOVARJAL S KMETOM.

Prišla je pomlad in je sultan šel nekoč zarana na izprehod. Sam, čisto sam je šel iz mesta, nihče ga ni po-

znal. Sklenil je dati zlatnik tistemu, s katerim se bo pametno pogovoril. Ugleda sultan kmetiča na polju. Sultan vošči pridnemu kmetovalcu dobro jutro in ga povabi, da bi sedla nekoliko v senco.

»Ej, meščan predragi,« odvrne kmetič, »rad bi počival, pa še kako rad, toda tisti, ki mu zemlja pripada, mi ne pusti počitka.«

»Kako, kaj ta zemlja ni tvoja?«

»Ne, gospod, marveč tuja. Jaz sem večni dninar, svoje zemlje nimam.«

»A koliko zaslužiš dneve, siromak?«

»Kako bi dejal: toliko, kolikor je živež vreden, ki mi ga da gospodar. Od tega moram še vračati del dolgov, drugi del štedim, s tretjim pa hranim sebe in ženo.«

Sultan se začudi, z glavo maje, tega ne more razumeti.

»Razloži mi, kmetič, kako je to mogoče?«

»Takole, svetli gospod. Vzdržujem očeta in mater, tako vračam dolgove. Vzdržujem dva sina, to je štednja, da bom tudi jaz preskrbljen na stara leta. A tretji del, — no, da, saj veš, da moram za ženo skrbeti kakor zase.«

Stari sultan se ni pomišljal, vzel je zlatnik in ga stisnil v žuljavo kmečko desnico.

TRETJA: MENI ENO, TEBI
VSE DRUGO.

Naveličan dolgočasja se je stari mogočni sultan nekoč preoblekel in je skrivaj odšel iz palače. Otroci so šli iz šole, bilo je že mračno. Neki fant, ki je bil najglasnejši v gruči, je bil sultanu všeč. Pokliče ga k sebi in ga vpraša, kam hodi v šolo. Fant se je lepo pogovoril, sultan ga je bil vesel, dal mu je zlatnik. Toda fant ni maral denarja. Ne in ne. Silil je sultan z zlatnikom, fant se je branil:

»Ne maram, zaradi matere, rekla bo, da sem ga nemara ukradel.«

»Kar vzemi!« je bodril sultan.
»Vzemi, pa ji povej, da te je nagradil sultan.«

»Ne smem, mama bi rekla: sultan, kje neki, sultan bi dal več!«

To je bilo sultanu še bolj všeč, pa vzame izza pasa polno mošnjo zlatnikov, stisne jo fantiču v pest in ga povabi za naslednji dan v svojo palačo.

Pride fantič drugi dan pred cesarsko palačo, napoti se h glavnemu vhodu, tu ga ustavi brkat stražar: »Stoj in nikamor dalje!« Prosil je fantič, a zaman so bile prošnje. Toda stražar ni bil tako neusmiljen, da ne bi poslušal, kar mu je začel fantič

pripovedovati. Vse natanko je povedal, kako je bilo prejšnji dan, kako je dobil mošnjo zlatnikov, kako ga je sultan k sebi povabil. Tedaj reče stražnik:

»Pustim te na dvor, če mi boš dal polovico, kar dobiš od sultana v dar.«

»O, seveda, še več ti dam: meni eno, tebi vse ostalo!«

Tako sta se pogodila in fantič je lahko šel k sultanu. Sultan ga je prijazno sprejel in brž vprašal fantiča, česa si pri tej priči najbolj želi.

»Poslušaj me, sultan!« je želel fantič. »Nič drugega, kakor tole: Daj mi prisoditi sto ljutih udarcev s palico po podplatih!«

Sultan se je čudil in čudil, toda fant je vztrajal. Ko so poklicali v dvorano moža s palico, je fantič velel poklicati še stražarja izpred glavnih vrat. Povedal je sultanu, kakšna je pogodba. Od srca se je nasmejal sultan. Dal je fantiču prisoliti eno samo po podplatih, vseh ostalih devet in devetdeset udarcev je moral prenesti stražar. Vpil je in se zjokal. Nazadnje je bil še ob službo. Fantič pa je dobil palico z zlatim ročajem. Pravijo, da ga je sultan izšolal in je fant pririnil do vezirja, najvišjega generala.

Vilma Kralj

OB 20 LETNICI SLOV. ZAVODA ZA SLEPE

Dragi čitatelji, poiščite na zemljevidu Kočevje.

Majhno mesto je to, a za nas Slovence važno, ker je tu sedaj nameščen naš prvi slovenski zavod za slepe. Letos, meseca novembra, je minilo dvajset let, odkar deluje ta zavod v korist vsem slepim v Sloveniji. Ustanovitev Jugoslavije je dala možnost, da se naši slepi vzgajajo in šolajo doma, v svobodni državi, v dobre in zavedne državljanke.

Ob ustanovitvi so bili sprejeti v zavod slepi vojaki in drugi odrasli slepi, ki so bili prej v Gradcu, ter slepa mladiča. Zavod je bil najprej v Ljubljani, nato pa je bil premeščen v Kočevje, kjer je še danes. Sedaj so sprejeti v zavod samo otroci in zato se imenuje: Zavod za slepo deco v Kočevju. Gotovo vas zanima izvedeti kaj o slepih otrocih!

Kaj pa se pravi »biti slep«? Zatisnite oči za nekaj minut, da bo okrog

vas sama tema in pomislite, če bi bilo vedno tako, da ne bi nikdar videli staršev, ne sonca ne cvetic!

In večina otrok v zavodu je popolnoma slepih. Okrog njih je sama črna tema. Njihove oči so ugasle, ne morejo sprejemati svetlobe. Dan in noč sta zanje enaka. Mrtve so njihove oči, toda v njihovih dušah in srčecih pa je svetlo. Nikar ne mislite, da so slepi otroci čemerni in pustni, da vsak ždi v svojem kotu in se za nobeno stvar ne zanima. Le pogledjte jih v prostem času na dvorišču, kako so živahni! Vse mogoče se spomnijo: ob hiši skupina dečkov keglja, deklice so se umaknile pod lipo ter se žogajo, naši najmlajši so se sprijeli v krog na sredi dvorišča in se igrajo »mačko in miš«, starejši se sprehajajo ob vrtni ograji ter se pogovarjajo.

Pa ni namen zavoda, da bi nudil slepim samo razvedrilo. Prvi namen je vzgoja in pouk. Za oboje je

SLEPI GOJENCI IN GOJENKE V KOČEVJU

prav lepo preskrbljeno. V zavodu je šola, ki ima tri oddelke. V vsakem oddelku sme biti do dvanajst otrok. Gotovo se vam zdi čudno, zakaj tako malo. Otroci so slepi in učiteljica se mora z vsakim posebej truditi, da ga nauči pisanja, čitanja in drugih predmetov, ki se jih tudi vi učite v šoli. Pisava je drugačna kot vaša. Slepim rabi za pisanje posebno tablico. Iz šestih izbočenih pik je sestavljena vsa abeceda. Zakaj morajo biti pike izbočene? Zato, da jih učenec lahko čita tipaje s prsti. Seveda je čitanje s prsti v začetku zelo težko, to si lahko mislite! Sčasoma pa si pridobijo tako spretnost v čitanju, da nič ne zaostajajo za vami.

Eden najvažnejših šolskih predmetov je pri slepih ročno delo. Ročno delo jih pa tudi veseli. Kako radi delajo, vse bi hoteli znati! Deklice pletejo, kvačkajo, dečki vozljajo torbice, prepletajo stole itd. Ko dovrše obvezno šolanje, vstopijo v obrtno delavnico, kjer se uče pletarstva. Po-

učuje jih mojster, ki je tudi slep. Prav lične predmete izdelujejo naši obrtni vajenci, da jih zavod lahko prodaja. Večkrat so že razstavili svoje izdelke. Žal, da si jih ne morejo ogledati tudi ljudje izven Kočevja!

Veliko razvedrila in utehe nudi slepim gojencem glasba. Uče se igrati na klavir, citre, gosli in harmoniko. Ker ne vidijo, toliko pozorneje poslušajo. Zato imajo mnogi izvrsten posluš.

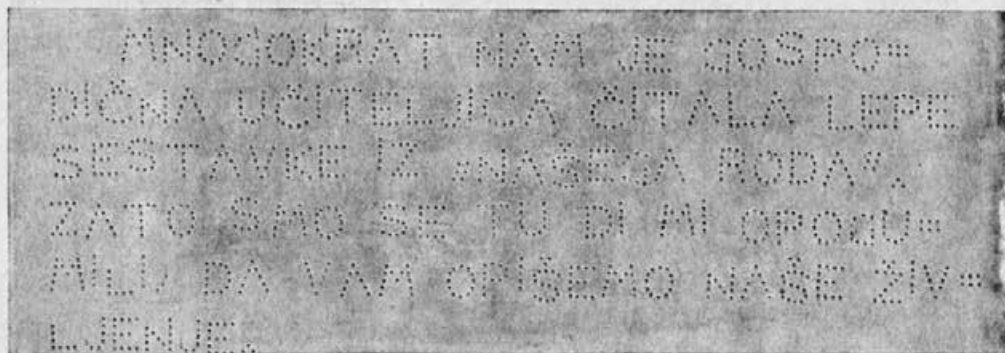
Naši otroci pa tudi radi pokažejo drugim, česa vsega se nauče v zavodu. Meseca novembra je minilo leto, ko so priredili v Ljubljani akademijo. Mladina iz ljubljanskih šol se jih gotovo še spominja. Letos v jeseni so pohiteli v Trebnje. Povsod so bili toplo sprejeti. V drugih oddaljenih krajih pa ste jih že slišali po radiu.

Sedaj, ko vsaj nekoliko poznate življenje slepih, vas prosim, ne žalite jih. Le srčno pokvarjen človek se bednemu posmehuje. Če kdaj srečaš slepega, pomagaj mu! Saj nas tudi Bog uči: Pomagaj svojemu bližnjemu...!

Slepa deca zavoda v Kočevju je poslala »Našemu rodu« pismo, natipkano z izbočenimi črkami. Prvi del tega pisma smo dali fotografirati in ponatisniti, da bo našim čitateljem jasno, kako izgledajo take črke, ki jih slepi čita s tipom. S

takimi črkami je natipkano vse pismo, ki je pa preobširno, da bi ga objavili v fotografskem posnetku. Zato smo ponatisnili nadaljevanje z navadnimi črkami. Pismo se glasi:

Dragi »Naš rod«!

V razredu nas je šest: trije učenci in tri učenke. Med seboj se zelo dobro razumemo. Doma smo iz raznih krajev naše lepe Slovenije. Med nami sta dva štajerca, dve Gorenjki, en Dolenjec in ena Dolenjka. Vsi zelo radi

hodimo v šolo. Uči nas gospodična Vilma Kraljeva. Prav prijetno nam je v razredu.

V odmorih se deklice žogajo, dečki pa kegljamo. Včasih se zabavamo tudi z dominami, ki nam jih je lani pri-

nesel Miklavž. Večkrat si pravimo smešnice. Tako nam hitro poteka leto.

Večkrat gremo na izprehod v lepe kočevske gozdove. Prav prijetno nam je takrat, kadar smo vsi gojenci zbrani. Tedaj prepevamo, da je veselje.

Dne 9. oktobra smo šli v Trebnje, kjer smo priredili akademijo. Lepo nam je bilo tisti dan. Dobili smo dve košari grozdja, ki smo ga naslednjega dne pozobali. Vsem darovalcem, posebno šolarjem, se najlepše zahvalju-

jemo! Tako lepega dne ne bomo nikoli pozabili. Veseli smo bili zato, ker smo se peljali z vlakom. Dečki našega razreda ga znajo zelo dobro posnemati.

Se bomo pa še drugič oglasili!

Vse sotrudnike, naročnike in naročnice »Našega roda« lepo pozdravljajo učenci in učenke prvega razreda viš. nar. šole v zavodu za slepo deco v Kočevju.

V Kočevju, 9. novembra 1938.

Angela Vedotova

PLEMENITO TEKMOVANJE

Gotovo ste prečitali Brankov opis njegovih počitniških doživljajev na Kozjaku. Spominjate se njegovega sklepa, da bo poslal svojim novim prijateljem, s katerimi se je tamkaj seznanil, lepe knjige in druge reči za šolo. Pozneje ste pa tudi čitali, da je ta Brankov sklep vzpodbudil učenke dekliške šole v Ljubljani, da so sledile njegovemu zgledu ter začele zbirati šolske potrebščine. Sklenile so tudi, da bodo pripravile božičnico revnim otrokom v obmejnih šolah. Spominjate se, da je o tem pisala Potočnikova Majda Branku odprto pismo v »Našem rodu«, kjer ga obvešča o sklepu svojega razreda.

A ni ostalo samo pri Brankovi in Majdini »akciji«. Pridružuje se jima šola za šolo, razred za razredom. Pričelo se je plemenito tekmovanje slovenskih šolarjev za pomoč svojim revnim tovarišem, posebno onim, ki obiskujejo šole v krajih, ki leže na meji naše domovine. Deklice pletejo in šivajo za svoje male rojakinje in rojake ter razmišljajo, s čim bi jih bolj razveselile. Tudi dečki ne zaosta-

jajo za njimi. Ko so zvedeli, kako žele njihovi tovariši tam zunaj kaj lepega čitati, so sklenili, da bo prispeval vsak po nekaj novcev na mesec, pa bodo tudi zanje naročili »Naš rod«. In za zvezke in druge šolske potrebščine so poskrbeli, da jim jih bodo poslali. Pozanimali so se skupno s svojimi učitelji in učiteljicami, katere šole so najbolj potrebne pomoči in česa najbolj potrebujejo.

Pa se je začelo življenje po naših šolah. Glavice dečkov in deklic vneto premišlujejo, kako bi prišli do kakega darilca za svoje tovariše. Pri tem so se izkazali v resnici iznajdljivi. Eden se je spomnil na radodarno tetko, drugi zopet na petičnega strica — pa hajdi nadnje! Bratranci in sestrične, vsi so dobili ljubezniv, čeprav malo nadležen obisk. Pa kako lepo znajo prositi, kako dokazovati upravičenost svojega nadlegovanja! A med darovalci niso samo premožni otroci, nasprotno: manj premožni in revnejši so še bolj darežljivi. Mnogi med njimi so že sami okusili pomanjkanje, zato pa tembolj sočustvujejo s tujo bedo.

Kako znajo biti otroci vztrajni, dokazujejo darila, ki jih nosijo v šolo. Mati male Vide iz tretjega razreda je pripovedovala: »Naša Vida bi najraje izpraznila vso omaro. Ničesar ji ni škoda. Menda bi bila zadovoljna, ko bi sama tudi bosa hodila, samo da bi imela za svoje nove znanke.«

Ljubljani so sledili tudi drugi kraji. V Radovljici, Kranju, na Jesenicah, v Kranjski gori, Celju . . . pa tudi v manjših krajih so začeli misliti na svoje male obmejne rojake. V Mariboru, kjer so bili bolj poučeni o njih, ker so jim bolj blizu, so pa že tudi prejšnja leta poskrbeli za njihovo obdarovanje. Toda sami nikakor niso zmogli vsega, zato je bilo to komaj kapljica v morje. A sedaj tudi oni z največjim zadovoljstvom pozdravljajo vneto, s katero so se lotili tega dela tudi drugi otroci, ki prebivajo bolj v sredini naše lepe dežele.

Naši otroci bi se radi tudi seznanili z onimi tovariši, katerim pripravljajo obdaritev. Seveda bi jih najraje kar osebno obiskali v njihovem kraju. Ker so pa ti kraji precej oddaljeni in bi za enkrat tak obisk ne bil mogoč, so si pomagali z dopisovanjem. Ko so imeli v razredu že vse pripravljeno za prvo pošiljatev — to so bili zvezki, knjige, svinčniki in druge reči, v glavnem take, ki jih potrebujemo za šolo — so otroci svojim novim znancom napisali prijazno pisemce, v katerem so jim razložili svoj sklep o zbiranju darov, zraven pa obljubili, da bodo odslej vedno mislili nanje, da se jih bodo spomnili tudi za božič. In pa, da čutijo, da se morajo imeti vsi slovenski otroci pristržno radi med seboj. Učenke z Mladike so jim takole pisale:

Dragi naši prijatelji!

Slovenske deklice z II. državne dekleške šole (Mladika) smo slišale, da se vam ne godi dobro, da ste revčki slabo oblečeni in nimate denarja, da bi si kupili lepo slovensko knjigo. Me pa ne maramo, da bi se komu v naši domovini slabo godilo. Sklenile smo, da vam pošljemo lepo darilo, da ne boste mislili, da smo pozabili na vas, če se nam tukaj bolje godi. Pošljamo vam: 50 zvezkov, 3 čitanke, 4 izvode »Našega roda« in 2 izvode »Vrtca«. Oba lista vam bomo odslej sproti pošiljali.

Pišite nam, dragi naši prijatelji, če ste prejeli to darilo, pišite tudi, če vam še kaj manjka. Če bo mogoče, vam bomo še kaj poslale, kajti imamo vas rade kakor prave bratce in sestrice.

Lepo pozdravljeni!

Podobna pisemca je prejelo mnogo šol. Od povsod prihajajo poročila, kako pristržno so se jih otroci razveselili. Posebno dobro jim de, ker so začutili, da niso tako zelo sami v svojih daljnih vasicah, ampak, da imajo prijatelje, ki mislijo nanje. Za danes naj vam pokažemo samo dvojico njihovih pisem, ki sta naše otroke globoko ganili. Deček iz P . . . piše:

Predrage součenke!

Dobil sem slovensko čitanko, ki sem jo že težko pričakoval. Zelo sem vam vsem hvaležen. Tudi zvezek, svinčnik in peresa sem prejel, lepa hvala!

Jaz sem revček, nimam mamice ne ateka. Služim za pastirja in moram težko delati. Ve ne veste, ljube deklice v lepi Ljubljani, kako hudo je to, da moram služiti pri tujih ljudeh! Dostikrat še kruhka nimam.

Sedaj pa ne zamerite, ljube prijateljice, če še nekaj napišem. Kmalu prideta sv. Miklavž in božič. Če morete, pošljite mi kako srajco ali majico ali nogavice. Morda ima vaš bratec kako ponošeno oblekco? No, prosim, pa mene ne pozabite!

Zelo znate pisat in risat. Tisti zajček je hudo luštkan. Drugič bom pa še jaz kaj narisal. Moje roke so malo trde od dela. Še to moram povedat: V počitnicah pa pridite k nam! Strašno vas bom vesel. Pokazal vam bom mojo kravico.

Prav lepo pozdravljam vašo gospo učiteljico, gospoda kateheta in vas, ljube prijateljice.

Ivanček P., učenec III. razr.

Drugo pismo so pisali učenci od Sv. Duha v Halozah, katere že vsi bralci »Našega roda« dobro poznate. Takole se glasi:

Drage sošolke!

Čeprav so naša šola in naši domovi daleč od ceste in železnice, vendar smo izvedeli, da tam daleč v Vašem mestu živijo dobri otroci, ki svojo obleko in druge potrebščine podarjajo in zbirajo, da z njimi oblečejo in obdarijo revno deco.

Ob tej novici smo se začudili pa tudi razveselili. Sklenili smo, da Vam takoj pišemo.

Doma smo v Halozah. Ste čitali, zakaj so haloški otroci lačni? Mi smo čitali, pa nam je bilo dobro, da zdaj tudi drugod vedo, kako je nam, Ha-

ložanom, življenje težko in grenko. Zato Vam ne bomo mi sami o tem nič pisali. Prosim Vas samo, da se tudi nas kako spomnite, ko boste pošiljali svoja darila za revno deco. Ne vemo, kaj bi si bolj poželeli, ker nam je prav vsega treba. Zato bomo zadovoljni s čimer koli, pa naj bo to slednja malenkost, samo, da jo Vi dobrosrčno poklonite. Hvaležni Vam bomo za vse in vedno se Vas bomo radi spominjali.

*Toplo Vas pozdravljajo
šolarji in šolarke pri Sv. Duhu
v Halozah.*

Drugič bomo objavili še druga pisma, če nas bodo opozorili nanje naši učenci. Upamo, da to lepo prijateljstvo med najmlajšimi našega rodu ne bo prenehalo.

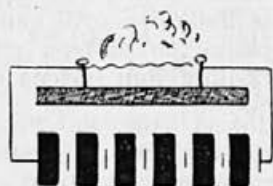
L E T A

- V PRVEM LETU —
V ZIBKI SPI DOJENČEK.
- V DESETEM —
JE OTROK DEKLIČ IN DEČEK.
- V DVAJSETEM —
MLADENIČ KO SMREKA RAVEN.
- V TRIDESETEM —
MOŽ JE ŽE POSTAVEN.
- V PETDESETEM —
SE VEDNO PRIDEN JE KO MRAVLJA.
- V SEDEMDESETEM —
STARČEK SNEŽENO BELO BRADO IMA.
- V OSEMDESETEM —
ZA PEČJO BETEŽEN KIMA.
- V DEVETDESETEM —
SE ZA DRUGI SVET PRIPRAVLJA.
- V STOTEM —
SE OD NAS POSLAVLJA.

Z A T R I D I N A R J E E L E K T R I K E**ELEKTRIKA GREJE, ŽARI IN SVETI, VŽIGA IN ZAŽIGA**

V prejšnjem poglavju sva se med drugim naučila, da se tvarina več ali manj upira električnemu toku. Poglejva sedaj, kako je človek to njeno na videz škodljivo lastnost obrnil sebi v prid.

Vzemi deščico in v njo zabij dva majhna žeblija. Med žeblija napni prav prav tanko železno žico, ki si jo prej namazal z oljem. Skozi to žico spusti električni tok.

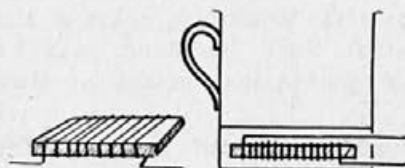
Žica se prične kaditi. Zasmrdi, kakor da si kanil masti na vroč štedilnik. Kaj se je zgodilo? Močan električen tok je šinil skozi tanko žico s tako silo, da se je žica segrela in se je vsled tega olje začelo smoditi. Da je žica res vroča, se prepričaš tudi, če se je dotakneš. Če je pri poskusu bila železna žica malo daljša, boš opazil, da se je upognila — povesila. Vsled toplote se je raztegnila.

Napravi slično kot v prejšnjem poskusu. Preden pa spojiš tok, nasuj na železno žico nekaj zdrobljenih glav od vžigalic. Ko tok spojiš, se glavice vnamejo. Spet dokaz, da se je železna žica segrela.

Če elektrika šine v tanko žico, se to zgodi s tako silo, da se žica segreje. Prav vsaka žica se vsaj malo segreje. Žica pa se segreje tem bolj, čim bolj je tanka in čim večji je njen upor. To je po eni strani slaba lastnost elektrike. Če jo namreč napeljemo v kakršno koli žico, jo bo segrela, pri tem

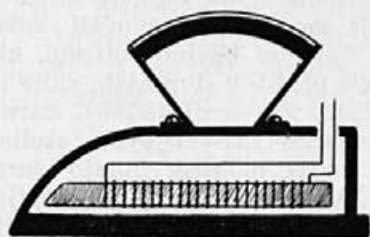
se bo porabilo nekaj elektrike. Ta elektrika je za nas izgubljena. Pravimo, da se je izgubila na poti. Kadar koli potuje elektrika po žici, se je nekaj izgubi. Spremenila se je v toploto, ki je največkrat za človeka neuporabna, ker je ne more prestreči. Da se elektrike v žicah čim manj izgubi, morajo biti žice primerno debele.

To na videz slabo lastnost elektrike, da namreč segreva žico, po kateri potuje, je človek obrnil sebi v prid. Poglejva, kako!

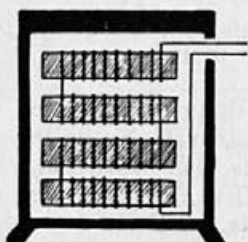

Na ploščo, ki je iz negorljive snovi (mora pa biti izolator), navij več ovovjev nikelinske žice, ki se toku jako upira. Na tako pripravo postavi lonec vode in skozi nikelinsko žico spusti močan tok. Vsled toka se bo nikelinska žica segrela tako močno, da bo voda v loncu zavrela. Tega poskusa z navadno baterijo ne moreš napraviti, pač pa bi ga lahko napravil z baterijo, v kateri je 50 elementov. Plošča, na katero je pri taki pripravi navita nikelinska žica, je navadno od težko topljive gline, ki se imenuje šamot. Priprava, ki sva jo spoznala, se imenuje električni kuhalnik. To je navadno lonec, ki ima dvojno dno. Vmes je plošča z nikelinsko žico, skrita tako, da se od zunaj vidita samo žici, ki jih je spojit s tokom. V takih kuhalnikih lahko kuhamo in pečemo. Prav pripravi so radi tega, ker so silno hitri, ker ni treba za vsako kuho posebej kuriti in pa zato, ker se ne umažejo. Pri nas so malo v uporabi,

to pa radi tega, ker potrebujejo precej toka, ki je pri nas predrag. Predrag pa je radi tega, ker ga premalo porabimo. Ko bo pri nas elektrika napeljana v vsako hišo v mestu in na vasi, bodo ljudje kuhali in pekli na elektriko, ker bo ceneje in enostavneje kakor z drvmi in premogom. Mi imamo hvala Bogu, dovolj vodnih sil, ki bi nam mogle dati toliko toka, kolikor bi ga potrebovali.

Slično kakor kuhalnik je zgrajen tudi električni likalnik. Tudi njega greje nikelinska žica, ki je v likalniku navita na posebno ploščo. Ta priprava je pri nas že precej udomačena. Odvodno žico je spojititi z močnim tokom, pa se čez nekaj časa likalnik ugrije in potem drži toploto, kolikor časa ga ne izključimo. Po delu s takim likalnikom ne boli glava, ker v likalniku ni žerjavice. Ni se treba bati, da bi žerjavica izpadla in zažgala perilo ali obleko.

Na isti način je napravljena tudi električna peč. Tudi v tej pripravi najdemo nikelinsko žico, ki se vsled močnega toka segreje. Električna peč porabi še več toka kakor kuhalnik ali likalnik, pa je radi tega pri nas še bolj redka. Če sobo grejemo z električno pečjo, moramo v sobi imeti vodo, ki bo izhlapevala in s tem napravila zrak dovolj vlažen. Električna peč ga namreč preveč suši.

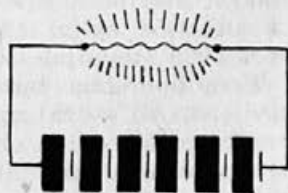
Ista lastnost električnega toka je izrabljena tudi v električno greti bla-

zini, ki jo devamo v bolnikovo posteljo. V novejšem času so za pilote, potapljače in raziskovalce ledenih pokrajin pričeli delati obleke, ki jih greje elektrika. Po taki obleki je razpredena dolga nikelinska žica, ki jo električni tok more ugreti.

Elektrika greje žico, po kateri potuje. Ugreje jo tem bolj, čim tanjša je žica in čim večji je njen upor. To njeno lastnost je človek izrabil in si zgradil električne kuhalnike, likalnike, peči, blazine in z elektriko grete obleke.

Ta lastnost elektrike pa dela človeku tudi hude preglavice. Ugreje se namreč vsaka žica. Tako se ugrije, vsaj nekoliko, tudi bakrena žica, po kateri navadno vodimo elektriko. Vsled segrevanja žice pa se vedno nekaj toka porabi, pa tako na odrejeno mesto nikdar ne pride toliko elektrike, kot smo jo spustili v žico. Da bi se vsled segrevanja izgubilo čim manj toka, morajo biti žice primerno debele. Še en pripomoček poznamo. Tok mora imeti visoko napetost. Visoko napetost pa mu damo s posebnimi pripravami, ki se jim pravi transformatorji. O teh pa bova govorila pozneje.

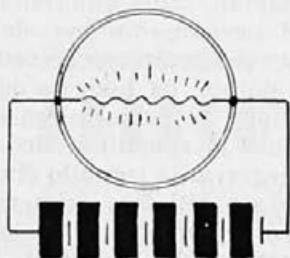
Če je tok, ki teče po žici, dovolj močan, more žico tako segreti, da zažari in celo, da se vžge in zgori. O tem se bova prepričala v naslednjih poskusih. Če bi ena sama baterija dala za te poskuse premalo toka, poveži dve v močnejšo baterijo tako, kakor vidiš na naši sliki. Daljša pločevina prve baterije je povezana s krajšo pločevino druge. Na ta način moreš povezati tudi tri ali štiri baterije.

Vzemi deščico in v njo zabij dva majhna žebelja. Mednje napni tanko železno žico. Čim skozi železno žico

spustiš močan tok, bo žica zažarela in v primeru, da je baterija dovolj močna, tudi zgorela. Pri tem se pojavi močna svetloba. Učenci so, čim so to opazili, pričeli misliti na to, kako bi napravili, da bi žica stalno žarela, da bi nam torej svetila. Pri poskusu si namreč spoznal tudi sam, da žica žari le nekaj časa, nato pa pregori in seve ugasne. V šoli pa ste se učili, da je za gorenje potreben kisik, ki se nahaja v zraku. Učenci so pričeli tuhtati, kako bi odstranili kisik, da žica ne bi mogla pregoriti.

Da bi preprečil, da bi žica pregorela, je slavni učenjak in izumitelj Edison tanko žico zaprl v stekleno

cev, iz katere je izsesal zrak. Misli je: žica more zgoreti le, če je krog nje kisik. Če odstrani kisik s tem, da izsesa iz steklene krogle zrak, bo žica žarela venomer. Približno tako je tudi bilo. Žica je žarela in ni mogla zgoreti, ker ni bilo kisika. Ali — zgodilo se je nekaj drugega. Vsled silne vročine se je žica stopila, se pretrgala in seve ugasnila. Edison je poskusil napraviti nitko iz platine, ki se topi šele pri 1755 stopinjah. Zastonj! Tudi platinska nitka se je stopila. Treba bo torej poiskati prevodnik, ki se še teže topi. Kovine, ki bi imela tako stojstvo, takrat niso poznali. Tesla je poskusil z nitko od oglja. Oglje se topi šele pri 3900 stopinjah. Poskus je uspel. Prva uporabna žarnica je bila napravljena. Ali — že zopet ali. Nitka od oglja je bila silno občutljiva in se je prav rada pretrgala radi udarca. Že, če je kdo žarnico malo bolj stresel, se je nitka pokvarila in žarnica ni več svetila. Razumljivo je, da je bilo tako žarnico težko prena-

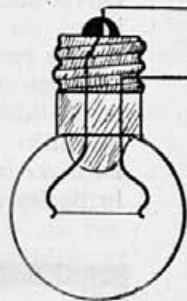
šati, še teže pa pošiljati. Če se je to z veliko opreznostjo tudi posrečilo, ni trajalo dolgo, in žarnica se je pokvarila. Takratni strokovnjaki so pričeli že dvomiti, da se bo dal izum izkoristiti. Da bi našel nitko, ki bi bila bolj trpežna, je Edison poskušal oglje vseh mogočih rastlin. Zbiral je razne trave po vseh delih sveta in neumorno preizkušal. To truda polno delo je postalo nepotrebno, ko so odkrili do tedaj neznane težko topljive kovine, iz katerih so pričeli izdelovati žarilne nitke. Našli so kovino volfram, ki se topi šele pri 3100 stopinjah, dalje tantal (2789) in osmij (2500). Žarnice, ki dandanes razsvetljujejo stotisoče mest, trgov in vasi, imajo žarilne nitke od omenjenih težko topljivih kovin in so radi tega silno izdržljive in porabijo malo toka. Pri vsaki žarnici pa se vendar še vedno nekaj elektrike spremeni v toploto, pa skušajo izboljšati še to slabo stran tako, da bo čim več toka spremenjenega v svetlobo.

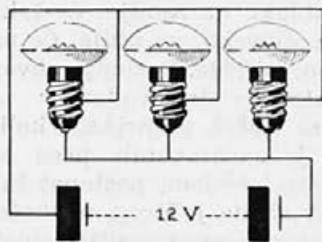
Slika kaže prerez žarnice. Glavni del vsake žarnice je žarilna nitka, ki je v različnih žarnicah različno speljana. Da bi se žarilna nitka čim manj kvarila, je žarnica polnjena s kakim razredčenim plinom, ki ne gori. Iz slike je razvidno, kako moramo žarnico spojiti z virom elektrike, da pojde tok skozi nitko in jo razžari.

Kljub temu, da so današnje žarnice trpežne, jih je treba varovati. Najbolje je, če žarnica mirno visi. Posebno, kadar gori, je občutljiva. Če pade, se navadno nitka pretrga.

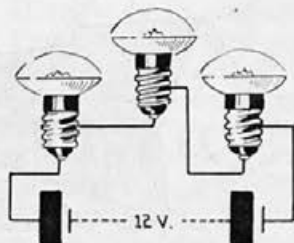
Včasih je treba več žarnic spojiti z istim virom elektrike. To lahko storimo na več načinov. Naj opišem samo dva.

Če je na primer tri žarnice spojiti z eno samo baterijo, lahko to storiš tako, kakor kaže slika. K vsaki žarnici peljeta od baterije dve žici. Taka vezava se imenuje vzporedna.

Naslednja slika kaže pa tri žarnice v zaporedni vezavi. Tok gre iz ene žarnice v drugo, iz druge v tretjo in se iz nje vrača v baterijo. Na opisan način moreš povezati žarnice, s katerimi okrašaš božično drevesce.

Žarnice, ki nam razsvetljujejo domove, so vezane vzporedno. Če bi namreč bile vezane zaporedno, bi mogli ugasniti ali prižgati le vse hkrati. Tako pa je mogoče, da prižgemo le tisto, ki jo potrebujemo. Prižgemo jo na ta način, da spojimo žici, ki do nje vodita tok. V ta namen imamo nameščene posebne prekinjače, ki jih je treba le obrniti — in že zagori.

Žarilna nitka bi kljub temu, da je iz težko topljive kovine, pregorela, če bi skozi žarnico spustili več elektrike, kot je za žarnico predpisana. Ta poskus si menda slučajno že napravil. Če si namreč skozi malo žarnico, ki jo imaš, spustil tok iz dveh baterij, je žarnica sicer močno zasvetila, takoj nato pa ugasnila. Kaj se je zgodilo? Žarilna nitka je radi premočnega toka pregorela in žarnica je pokvarjena.

Zgodilo bi se lahko, da tudi po žicah, ki vodijo elektriko za razsvetljava, pride naenkrat preveč elektrike. Če bi se to zgodilo, bi se žarilne nitke v vseh žarnicah stopile in luč bi ugasnila. Da se temu izognemo, napelujemo tok, preden pride do žarnic, skozi

tanko žico (varovalko), ki zdrži le toliko toka, kot ga zdržijo žarnice. Čim se tok poviša, varovalka pregori in s tem tok prekine ter tako obvaruje žarnice. Varovalka pregori tudi, če v hiši nastane kratki stik. V vsaki hiši, ki ima napeljavno elektriko, boš našel na steni, tam, kjer žice prihajajo v hišo, posebne priprave, ki jim pravimo varovalke. V varovalkah mora tok skozi tanko žico, ki pregori, če se tok iz katerega koli vzroka zviša.

Močna elektrika, ki potuje skozi tanko žico, žico razžari. To njeno lastnost je človek izkoristil in napravil električno luč.

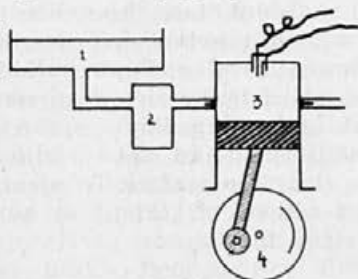
Vzemi dva kosa retortnega oglja, ki si ga dobil iz stare baterije. Na vsako odvodno žico baterije naveži en kos. Približaj oba kosa, da se bosta dotaknila, nato pa jih malo razmakni. Med obema kosoma se bo pokazala krasna svetloba, ki je tako močna, da kar vid jemlje. Če poskus napraviš v temi, se prepričaš, da je ta svetloba močnejša od svetlobe žarnic. Tudi to je električna luč — le da jo dobimo brez žarnice. Imenuje se obločna luč ali obločnica. Potrebujemo jo v kinu.

Plamen, ki nastane v obločnici, je tako vroč, da topi vse kovine. Celo kamen se topi v takem plamenu. S takim plamenom stopijo apnenec, pomešan z ogljem. Ko se raztopljeni zmes ohladi, imamo karbid. Pri nas ga izdelujejo v Rušah, tok dobijo iz Fale, ki je naša največja elektrarna.

Delaj v mraku! Žici, ki vodita od baterije, drgni drugo ob drugo. Med žicama se pojavlja električna iskra. O njej sva že govorila. Rekla sva, da nastane tudi radi kratkega stika. Iskra, ki tako nastane, je silno vroča in more vžgati. Je torej škodljiva? Je, kadar vžge tam, kjer mi nočemo.

Ali, mi tako iskro lahko prisilimo, da vžiga baš tam, kjer mi hočemo in v trenutku, ki smo ga odredili.

Znano ti je, da poganja avto bencin. Brez njega avto ne gre. Poglejva na kratko, kako je avto napravljen in kako ga bencin poganja.

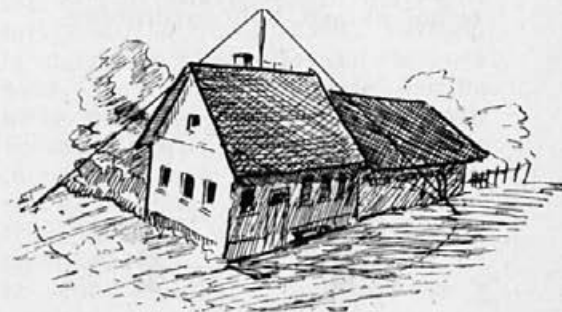
Bencin pride po tanki cevi v pravo, ki ga spremeni v plin. Razplinjen bencin pomešan z zrakom napolni posebno posodo, ki ji pravimo cilindri. V cilindru se premika močan bat. Bat stisne razplinjeni bencin. V tem hipu pa se v zgornjem delu cilindra pojavi električna iskra, ki ta plin vžge. Plin eksplodira in pritisne bat navzdol. To gibanje bat prenese na kolesa in avto se prične premikati. Avto pa ima po več cilindrov. V vseh električna vžiga stisnjen plin, in sicer tako hitro, da mi posameznih eksplozij sploh ne čujemo, temveč slišimo le neko brnenje. Potrebno elektriko dobimo iz malega stroja, ki je v avto vgrajen. Pravijo mu magnet, dasiravno ta izraz ni čisto pravi. Nekaterim se čudno zdi, zakaj je pri avtu za elektriko le ena žica. V vseh poskusih sva morala imeti po dve, po eni je električna šla iz baterije, po drugi pa se je vračala. Pri avtomobilu pa tudi pri motornem kolesu in pri biciklu zadostuje ena sama žica, da žarnica zagori ali da preskoči iskra. Pri tem ne smemo pozabiti, da so opisani stroji kovinasti. Elektriko je treba po žici napeljati le do žarnice, od tam pa najde pot domov skozi kovinaste dele stroja. Tako imamo prav za prav tudi tu dve žici. Ono, ki jo vidimo, in pa kovino stroja.

Ogromna električna iskra je tudi strela, ki švigne z oblaka na oblak ali

pa z oblaka na zemljo. Če taka iskra zadene človeka, ga ubije. Če pa zadene hišo, jo vžge. Poslopje obvarujemo pred strelo s strelovodom.

Če se hočeš prepričati, koliko poslopij je zavarovanih pred strelo z enim strelovodom, postopaj takole:

Misli si, da je drog, na katerem je pritrjen strelovod, podaljšan do zemlje. Prevrni sedaj ta drog in na zemljo nariši krog, ki ima za polmer dolžino droga. Drog zopet postavi in si zamisli stožčasto streho, ki je tako visoka, da sega do vrha strelovoda,

spodaj pa tako široka, da pride do narisane kroga. Vse, kar se nahaja pod to streho, je pred strelo zavarovano. Iz primera na sliki se vidi, da s strelovodom, ki je na hiši, en del gospodarskega poslopja ni zavarovano, pa bi bilo dobro, če bi tam postavili še en strelovod. Opisana določitev ni čisto natančna, ker je mnogo odvisno od okolice in od tega, kakšna so tla. Konica dobrega strelovoda mora biti pozlačena ali poplatinjena. Žica, ki vodi od strelovoda, mora biti bakrena in precej debela, ker jo sicer električna stopi. V zemljo mora biti zakopana bakrena plošča, na katero je pritrjena odvodna žica, zemlja vlažna.

Kadar električna preskoči z enega prevodnika na drugega, se pojavi električna iskra, ki je silno vroča. Ta iskra v bencinskih motorjih vžiga plin, ki poganja motor. Največja električna iskra je blisk. Blisk lahko ubije človeka ali mu zažge hišo. Poslopje zavarujemo s strelovodom. Strelovod je izumil Benjamin Franklin.

SE NADALJUJE

F. Jožef Križman

»LUCIJE«

Po naši širni in lepi domovini je razširjenih ob adventnem in božičnem času mnogo lepih in zanimivih šeg in običajev. Miklavža in parklja se veselimo vsi in deca oba prav dobro pozna. Tudi sv. Tri kralje ste gotovo že mnogokrat videli. Ni pa povsod navada, da bi hodile »Lucije«. Običaj »Lucij« se je ohranil največ le med Panonskimi Slovenci, t. j. po Slov. goricah, Murskem polju in v Prekmurju. Je pa to lepa šega in zanimiv dogodek, če vas obiščejo »Lucije«. Poslušajte, kako je bilo na predvečer sv. Lucije 12. decembra 1938. pri nas v Križevcih pri Ljutomeru:

Domov sem prišel nekako ob 18. uri zvečer. V stanovanju je bilo nenavadno tiho. Naši štirje otročički so sedeli mirni okoli pogrnjene mize v kuhinji. Mati je stala ob štedilniku in kuhala. Vsi štirje fantki pa so stikali glave skupaj in skrivnostno šepetali. Vprašam jih, kaj imajo. Svetlo me pogleda najmlajši, Jankec, in reče: »Atek, danes pridejo Lucije!« Šele sedaj sem se spomnil, da sem slišal na vasi neko rožljanje verig in otroški vik.

Vsi sedemo okoli mize in se navečerjamo. Naši dečki so zelo hitro jedli in ni bilo treba priganjanja. Tudi molili so pred jedjo kar sami od sebe. Hitro je bilo vse končano in zopet smo sedeli okoli velike mize tihi in polni tajnega pričakovanja. Zdaj se oglasi Mirko, ki že hodi v šolo, in reče: »Že nekaj slišim!«

Res se zasliši žvenket verige, s katero je nekdo tolkel po vežnih vratih. Otroci se zberejo vsi plašni v gručo, le Vladko ostane ob strani in reče proti mami: »Molil pa ne bom!« Vnovič se začujejo verige. Naša mama stopi v vežo in vpraša: »Kdo je? Nič odgovora. Zopet žvenket in neko

mrmranje. Mati še enkrat vpraša: »Kdor je, naj se javi, drugače ne odprem!«

Nato se zasliši čuden glas: »Lucije iz Maribora — odprite!« V kuhinjo sta stopili dve popolnoma beli postavi — obe zakriti v pajčolan in v rjuhe. Večja pozdravi: »Hvaljen Jezus!« Gledam jih! Visoki, beli, skrivnostni sta. Obe imata tudi obraza zakrita, pa z redkim, belim pajčolanom, da vidita skozi. Manjša drži v rokah bel krožnik, na katerem vidim — o groza — *krvavo oko* in zraven vilice in nož. Spomnim se, da je sv. Lucija patrona in priprošnjica proti očesnim boleznim. Še enkrat pogledam na krožnik. Res grozno je gledati krvavo oko. Večja »Lucija« ima v rokah dolgo šibo in drži ob strani »cekar« daril in reče s čudnim glasom: »Boga molite, deca!« Medtem sta Janko in Mirko že sklenila roke in začela na glas moliti »Oče naš...« Tudi starejši, Franček, sklene roke in moli. Lucija vpraša Jankeca: »Koliko je Bogov?« »Tri,« se odreže Jankec! Mirko ga rahlo sune s komolcem. Nato Janko hitro popravi: »Samo eden, Lucija — samo eden!« Janko se je moral še pokrižati. Mirkeca vpraša Lucija: »Moli vero!« Fant gladko odmoli apostolsko vero. Lucija se obrne nato k Vladku (najbolj navihanemu našemu fantu) in rezko reče: »Povej deset božjih zapovedi!« Vladko se še obotavlja in poredno nasmehne. »Bo ali ne bo?« pravi Lucija. Ko Vladko še vedno molči, ga prime Lucija za roki in ga zavije v rjuho ter vleče proti vratom. »Oči ti iztaknem,« reče nato Lucija. Vladko začne javkati in pade na kolena in moli počasi 10 božjih zapovedi. Pri tretji se mu vstavi. Moram poseči jaz vmes in potem gre zopet dalje. — Najstarejšega, Frančka, vpraša Lucija nekaj iz katekizma. Gladko se odreže. Lucija vzdigne nato belo orokavičeno roko in pravi: »Deca, vi ste pridni in lepo znate moliti. Bodite vrli in ubogajte ateka in mamo ter hodite radi v šolo. Drugo leto zopet prideva. Vse vemo, kar se med

letom zgodi, zato bodite pridni in dobri!»

Nato vzame »cekar« in da vsakemu fantku po tri jabolka in vsakemu tudi nekaj krljev. Vladku pa da repo in nekoliko krljev. Proti meni stegne neko škatlico, ki jo je imela v žepu. Dam ji 2 din. Vsa resna se Lucija nato obrne proti vsem in reče: »Bog in Mati božja naj vas varujeta očesnih bolezní! Sv. Lucija prosi za nas!«

Počasnih in resnih korakov se »Luciji« odstranila. Manjša še rahlo zarolžlja z verigo. Ko mati zaklene vežna vrata, fanti skočijo k meni, kazoč mi darila. Lotijo se krljev in jabolk. Mirko reče Vladku: »Skoraj sta ti oči

iztaknili; zakaj pa nisi molil!« Vladko se že zopet poredno nasmeje rekoč: »Vlekle me pa le niso!« Dasi smo bili vsi že po večerji, je lepo sadje otrokom še prav dobro teknilo. Govorili so le o Miklavžih in Lucijah. Kmalu so vsak v svoji posteljici sladko zasnivali. Janko, ki spi pri ateku, pa se je še v spanju nasmehnil in zašepetal: »Tri, tri...«

Ta običaj nas spominja sv. Lucije, ki je, kakor sem že povedal, patrona otrok in zagovornica očesnih bolezní.

Lepe so stare šege in narodni običaji posebno zato, ker so slovanski in naši. Zato jih spoštujmo, kjer koli jih srečamo.

PRI ZDRAVNIKU

»OH, DRAGI DOKTOR, POMAGAJTE MI, MOJI PUNČKI DOBRO NI! PONOČI NE SPI, ČEZ DAN PO KOTIH ZDI!«

»O, GOSPA, NIČ HUDEGA NI. BO ZDRAVA SPET, KO SE SPOTI. ŽILA JI PRAV MIRNO BIJE. ZVEČER NAJ ZDRAVILO POPIJE, PA BO ZDRAVA! DAJTE JI DVE ZLIČKI ČAJA IN JUTRI BO ŽE OKROG SKAKALA! ZDAJ PA MORAM OD TOD. JE SE MNOGO BOLNIKOV DRUGOD!«

»O, PREDRAGI GOSPOD, KAKO STE ME POTOLAŽILI. STE PUNČKI MOJI ŽIVLJENJE REŠILI! ZDAJ PA POVEJTE, KOLIKO STE ZASLUŽILI?«

»DINARJA DVA ZA VAS, GOSPA!«

KAKO JE PRI PALČKIH

PRI PALČKIH VSE JE NAROBE. KR-TINE SO VISOKE GORE. PEŠČENA ZRNA SO ZA PALČKE SKALE. NIT JE DEBELA VRV ZA TE MOZICE MALE. ČRV JE KAČA KLOPOTAČA, NAPRST-

NIK PA PALAČA. TRESKA DEBELO JE POLENO, BILKA PA DREVO. OKNO JE ŠIVANKINO UHO. OREHOVE LUPINE VELIKANSKE SO POSODE, MORJE PALČKOV PA KOZAREC VODE.

Joža Župančič
S V I N Č N I K

Povem vam storijo o Tonču, neugnancu posebne sorte... Ko je šel iz šole s tovarišijo, so ugledali Hribčevega Kokca in vsa družba je stekla kakor brez uma za ubogim kužkom. Seveda je bil poleg tudi Tonče in je drl za psom na vse kriplje.

V torbi so mu odskakovale med pogonom knjige, zvezki in pisalne potreščine, kakor bi jih vrtel sam hudobec v peklenskem mlinu.

Kazen pa je bila brž tu! Ko je hotel Tonče doma zgotoviti risbo, ni bilo svinčnika nikjer. Vedel pa je dobro, da ga je vtaknil v šoli po končanem pouku v torbo, a zdaj ga ni nikjer... Zato se mali veteršnjak cmerika, njegov oče pa se upravičeno jezi, ker mora seči v žep ter izročiti fantu dinar za nov svinčnik.

Tonček pozabi na očetovo jezo, ko tišči v roki svetel novec. Urno steče v trgovino k Jerini. Šegavi mož mu

izroči novo pisalo in pristavi: »Evo ti ga!... Ravnokar smo ga naredili, še ves je topel...«

Šolar se začudi in odvrne: »Ej, gospod Jerina, takih pa menda ne delate pri vas.«

Ko se vrne skesanec domov, pove, kaj mu je dejal Jerina in izreče očetu dvom, da bi Jerinovi zmogli izdelovati svinčnike. Dobri očka veli fantu, naj brž konča risbo in izgotovi naloge, ter mu obljubi, da mu bo zvečer razložil, kako nastane svinčnik.

Prvi svinčnik.

Po večerji se zbere vsa družina okrog peči. S knjižne police potegne oče knjigo in zemljevid in začne:

»Beseda svinčnik je za današnjo pisalno pripravo nepravilna. Saj ni v njej niti trohice svinca. V XV. stoletju so res uporabljali za pisanje zmes iz svinca in kositra. Pri današnjih svinčnikih pa je glavna sestavina grafit. Prvi grafit so našli v sredi XVII. stoletja na Angleškem. Rezali so ga v šipke, ki so jih vlagali v les. Naravne zaloge grafita pa so kmalu pošle. Šele proti koncu XVIII. stoletja je Dunajčan Jože Hardtmuth pričel

V ZAGREBŠKI TOVARNI SVINČNIKOV

uporabljati očiščeni grafitov prah in ga je mešal z ilovico. On je bil početnik izdelovanja svinčnikov. Odtlej nenehoma modrujejo strokovnjaki, kako bi izdelovanje izboljšali.

Trije glavni postopki.

»Izdelovanje svinčnikov sestoji v glavnem iz treh bistvenih postopkov,« nadaljuje oče zbranim poslušalcem. »Najtejem naj jih kar na kratko: 1. Izdelovanje pisala ali mine, 2. priprava in obdelava lesa, 3. dovršitev svinčnika.

POLAGANJE MIN V ZAREZE IN LEPLJENJE DEŠČIC

Obilo časa in truda zahteva priprava pisala, ki ga nazivamo tudi mina. To je oni črni stebriček sredi svinčnika, ki je njegov glavni del ter obstoji iz grafita in ilovice. Od mešanice obeh snovi je odvisno, ali bomo izdelali mehke ali trde svinčnike.«

»Če bi dobil kje kaj grafita, bi si lahko sam izdelal svinčnik, kajne, očka? Saj imamo ilovice dovolj v botrovem bazarju,« pogrunta Tonče.

»Res je!« ga pouči oče. »Ilovica je vsepovsod dovolj. A za izdelovanje svinčnikov potrebujejo ilovico prav posebne vrste. Grafit pa dobivajo na Češkoslovaškem, nekaj malega pa tudi v Nemčiji. Posebno dobre vrste grafita dobivajo na Cejlonu ter v Meksiki. V tovarni izpirajo najprej v posebnih pralnicah ilovico, nato jo mešajo v posebnih mlinih z grafitovim prahom. Dobro zmleto zmes razvaljajo v tanke paličice, ki jih narežejo po dolžini, kakor so dolgi svinčniki, in jih potem pečejo v posebnih pečeh.«

V zagrebški tovarni L. & C. Hardtmuth.

»V Zagrebu imamo sila moderno tovarno svinčnikov. Obstoja šele 2 leti. Kljub mnogemu rezanju in piljenju lesa, kljub številnim strojem in ropotu ni v vsem poslopju niti drobca prahu. Posebne naprave polove še v strojih žaganje in opilke in jih bruhajo po dolgih ceveh v shrambe zunaj tovarniških prostorov. V poletju sem si jo ogledal s svojimi prijatelji in že ob vhodu so nas lastniki ljubeznivo sprejeli in nam razkazali ves postopek, kaj je treba vse narediti, preden je svinčnik gotov za uporabo.

Najprej smo vstopili v skladišče, kjer so skladovnice cedrovih deščic. Oče stopi do svoje omare in pokaže rdečo deščico: »Le oglejte si jo, prinesel sem jo s seboj v spomin na oni zanimivi poset.« Vsi se sklonijo nad koščkom lesa, ko pa pove oče, da je rasel daleč na drugem koncu sveta, pa roma cedrovina iz rok v roke.

»Takle les raste sila počasi, saj potrebuje skoro dve sto let, preden je primeren za sekanje. Tovarne svinčnikov po vsem svetu jih rabijo sila mnogo, zato ni čuda, če primanjkuje cedre že tudi v njeni domovini v Kaliforniji in Floridi. S prekooceanskimi parobrodi jo dovažajo tudi v našo luko na Sušak, od tam pa pride po železnici v Zagreb.

Za navadne, tako zvane tesarske svinčnike se poslužujejo le lipovine. Lipe pa imamo pri nas dovolj doma.«

Ljubljanski klej v svinčnikih.

»Cedrove deščice so debele kakor polovica svinčnika. Vanje izdolbejo najprej žlebove, kamor vtaknejo nato mine. Pridne roke spretnih delavk jih polagajo z neverjetno naglico. Mine so za zdaj še češkoslovaškega izvora, v teku nekaj let pa jih bomo izdelovali tudi sami v naši kraljevini. Preden stisnejo po dve in dve deščici skupaj, jih namažemo z močnim klejem.«

»I, tega pa dobe lahko pri nas v Ljubljani,« se vtakne vmes mati.

»Saj ga tudi res kupujejo v ljubljanski tovarni za klej,« pojasni oče.

Priznanje urnim slovenskim rokam.

»Oj, svinčniki so pa res čudovita zmes,« pristavi brž Tonče. »Les je rasel v Ameriki, mine so zgotovili na Češkoslovaškem, vse skupaj pa so zlepili z našim slovenskim klejem...«

«... pod rokami pridnih hrvaških rok,« dostavi mati.

Oče se nasmehne malemu modrijanu in ženki, pa brž pristavi: »Vsekakor je vredno dodati, da je mnogo delavk v zagrebški tovarni za svinčnike iz Slovenije. Ob našem ogledu so jih tovarniški gospodje močno pohvalili, češ da so slovenska dekleta in žene sila bistre in spretne delavke. Seveda smo bili ponosni na ta laskava priznanja. Vredno je omeniti, da so jih hvalili celo tuji inženirji.«

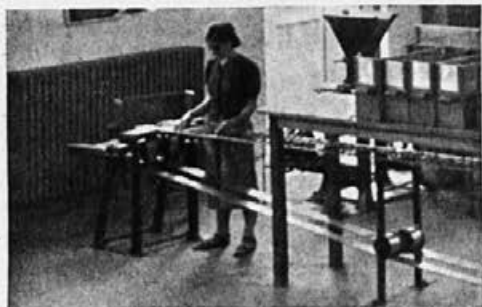
»Kaj so v tovarni zaposleni tudi inozemski inženirji?« vpraša mama.

»Tisto ne, vsi so naši državljani. Pač pa so stroje postavljali strokovnjaki iz tovarne »Hardtmuth« v Čeških Budjejevicah. Ti strokovnjaki so sami uvedli v delo jugoslovanske delavce. Naši delavci so se tako hitro znašli pri strojih, da so se gospodje očito čudili. Povedali so, da so bili pred kratkim časom po enakih poslih na Angleškem, kjer pa uvedba delavcev ni šla tako hitro...«

Skozi stroje...

»Preden je svinčnik gotov, mora skozi mnogo strojev in rok. Vsa ureditev je tako praktično urejena, da teče delo po tekočem traku brez izgube časa. Najprej izdolbejo deščicam s posebnimi stroji žlebičke, ki imajo tak premer kot dotična mina, globoki so pa le za pol mine. Nato pomažejo deščice na izdolbeni strani s klejem, vložijo v žlebičke mine in potem prav tako drugo deščico, tudi s klejem namazano, položijo na prvo. Oba para s klejem namazanih deščic zlepijo v sponskih okvirih, da se klej popolnoma utrdi. Ko so spojene deščice dobro osušene, jih denejo v skobeljnike. Ti stroji imajo vrteče se nožičke, ki so primerni prerezu svinčnika.

Ko so svinčniki oskobljeni, so še precej raskavi. Zato jih mora brusilni stroj še izglediti. Pri okroglih svinčnikih opravi to delo smirkov papir, ki je napet na sukajoče se valje, ali pa teče po pasovih, podobnih gonilnim jermenom, kamor se svinčniki pritiskajo, da se izgledijo. Za izgledanje svinčnikov na ogle je smirkov papir pritrjen na brusilne krožnike, ki se premikajo sem in tja ter zgladijo ploskev za ploskvijo na voglatem svinčniku.«

DELAVKA OB TEKOČEM TRAKU

V barvarnici.

»Kakor je znano, so svinčniki obarvani z raznovrstnimi barvami. Barvo mešajo v posebnem oddelku in v posebnih posodah. Te posode so še najbolj podobne bobnom, ki so vsi pritrjeni na dolgo os. Bobni se nenehoma vrte in brenče kakor neobičajna muzika. Včasih je barvo treba mešati dolgo, skozi več dni in noči, preden je z njo zadovoljen tovarniški strokovnjak. Ko so svinčniki izgotovljeni, jih posebni polirni stroj prevleče še z barvastim lakom. To se izvrši tako, da stroj porine vsak svinčnik skozi ozke cevi v barvaste kadunje. Na enem koncu so še surovi, na drugem koncu pa skačejo že obarvani na brezkončni tekoči trak. Nato jih suše. Navadno morajo svinčniki po 6 do 14 krat skozi kadunje z barvo. Pobarvane svinčnike prevlečejo nato še s tanko plastjo laka. Nekaj zato, da se bolj svetijo in so za pogled lepši, večinoma pa, da so bolj odporni proti vlagi in suši.

Slednjič vtisnejo svinčnikom v stikalnici za pečate ime tvrdke, znamko in številko trdote. To delo opravi vroč kovinast pečatnik. Ta udarja znake v les skozi trak iz celuloida, ki je prevlečen s kovinasto peno.

Svinčnik roma še na pregled in če ima le majhno napako, ki jo opazi le večče strokovnjaško oko, ga izločijo.

»Zdaj sem pa že skoraj povedal vse, kar je treba vedeti o svinčniku,« omeni oče. »Dodam naj le še, da v zagrebški tovarni izdelajo lahko dnevno do 350 grosov svinčnikov. Gros — ali kakor mu pravimo po naše veleducats — šteje, kakor znano, 12 ducatov, to je 144 svinčnikov.«

»Zapik!« se oglasi Tonček in že drži v rokah papir in svinčnik. »Malo počakajte, bom izračunal, koliko je to dnevno: 350×144

$$\begin{array}{r} 1400 \\ 1400 \\ \hline 50400 \end{array}$$

Hura! 50.400! To je vendar ogromno število, potem nisem naredil mnogo škode, če sem izgubil svinčnik...«

»Tovarni gotovo ni v škodo, nam vsem pa si le odvzel dinar, ki bi ga lahko tudi kam drugam obrnili,« ga pokara očka, nato pa doda: »V tovarni so mi povedali, da potrebujemo letno v naši državi okrog 85.000 grosov svinčnikov. Če to preračunamo v komade, izvemo, da porabimo letno 12 milijonov svinčnikov. Ker pa šteje naša država okrog 15 milijonov prebivalcev, ne porabi letno niti vsak prebivalec celega svinčnika.«

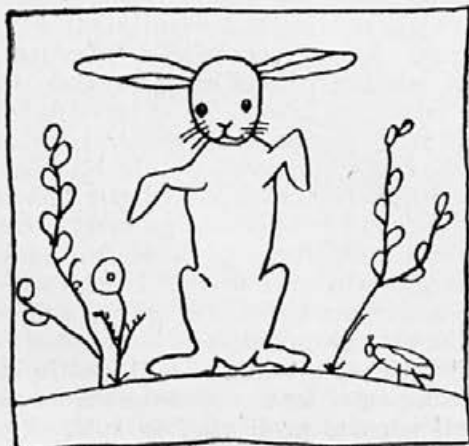
»Kaj pa porečeš zdaj...«, vseka svojega bratca sestra Špela, ki je tudi pozorno motrila razgovor. »Čuješ, da pride na vsakega Jugoslovana komaj po en svinčnik v vsem letu, ti pa imaš že danes dva v rokah.«

»Ej, pusti me no!« ... se brani fantič v zadregi. »Saj mi je hudo, ker sem ga izgubil, a kriv je Hribčev Kokec.«

RADOVEDNI ZAJČEK

1.

ZIVEL JE ZAJČEK. BIL JE ZELO RADOVEDEN. VSE JE HOTEL VIDETI, VSE JE HOTEL VEDETI. ČE JE KAJ ZAŠUMELO NA POLJU, JE KOJ DVGINIL UŠESA IZZA ZELJNATE GLAVE.

ČE JE KAJ ZAROPOTALO NA STEZI, JE, ENA, DVE, POMOLIL GLAVO IZ TRAVE. IN ČE JE NA KOLOVOZU KAJ ZAROPOTALO, SE JE HITRO POSTAVIL NA ZADNJE NOGE. MAMA ZAJKA GA JE VEDNO KARALA, VEDNO GA JE OPOMINJALA: »MALČEK, SKRIJ SE, ČE NE BO JOJ!« A ZAJČEK NI HOTEL IN NI HOTEL UBOGATI.

2.

KAJ TAKO BUČI PO POLJU? KAJ TAKO GRMI: BIM, BUM? ZAJČEK ZA GRMOM DVGNE UHLJE IN POSLUŠA. ZAJČEK ZA GRMOM SE DVGNE NA ZADNJE NOGE IN POGLEDA. A KOMAJ POGLEDA, ŽE SE ZABLISKA IN REČE »BUM«. IN ŽE LEŽI ZAJČEK NA TLEH. NIKOLI VEČ NE BO REVČEK RADOVEDEN. NIKOLI VEČ NE BO STRIGEL Z UHLJI. NIKOLI VEČ SE NE BO POSTAVIL NA ZADNJE NOGE.

NOETOVA BARKA

Lo filmu Disneya

Ilustriral Oton Gaspari

5

„JOJI“ SE JE POPRASKAL ZA , KO SI JE
 OGLEDAL. „MED SO ŠPRANJE! V
BO VDRLA IN VSI BOMO ! ZAMAŠITE !“
IN SO PRIBRENČALE IN SO PRIŠUMELE IN SO
PRIBRUNDALI TER ZAMAŠILI S SMOLO. POTE
SO IN POMOČILE SVOJE
V SMOLO IN VSO PRAV LEPO . DA SO
 LAŽE , SO JIM DRŽALE ,
VELIKANSKE PA SO PRINAŠALE .
SINOVI OČETA SO MEDTEM ZGRADILI NA PALUBI
 TER JO POKRILI Z .

 PA JE VES ČAS :

„LE HITRO, MOJI , LE

URNO , LE BRŽ !

SKRILO SE JE ŽE . VSAK ČAS SE BO

 IN ZAGRMELO. STRAŠNA SE

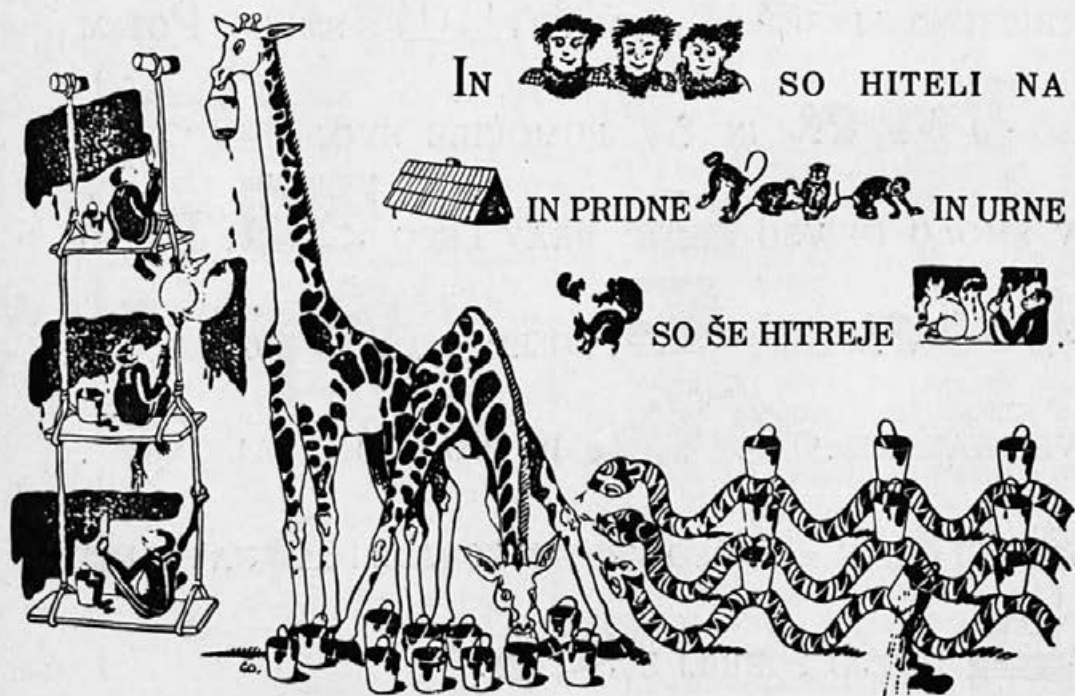
BO ULILA IZ TEMNIH . 40 DNI IN

 BO VODA NA !“

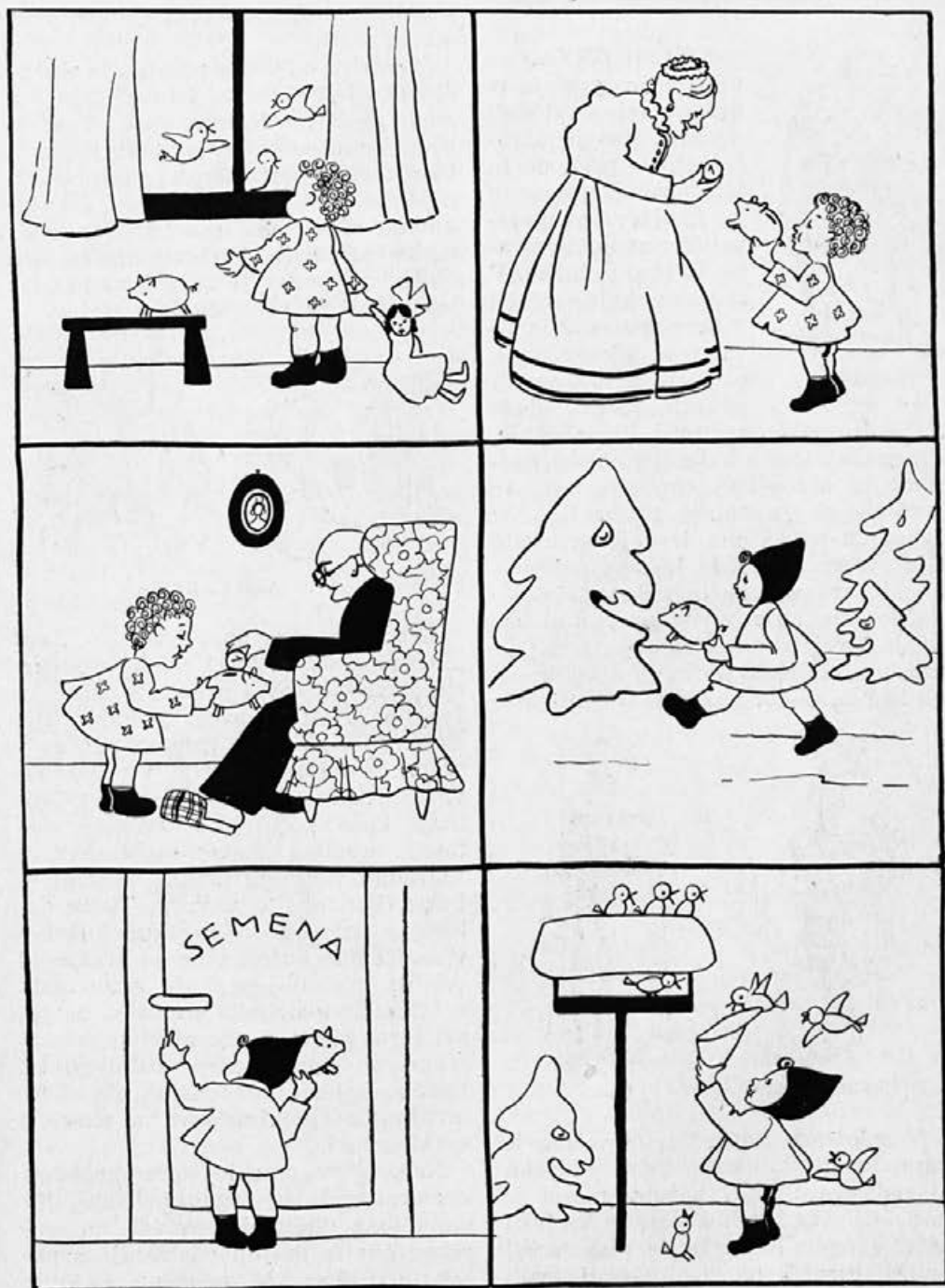
IN SO HITELI NA

 IN PRIDNE IN URNE

 SO ŠE HITREJE .

ZGODBICA BREZ BESED

DROBNE ZANIMIVOSTI

PRAČLOVEK

Človek je znal že v pradavnini obvladati naravo. Vse je obračal sebi v prid, da bi laže živel. Neprestano je izboljševal svoje bivališče, svojo prehrano in svojo obleko. V začetku se je oblačil v neobdelane kože živali, ki jih je lovil. Kasneje se je naučil izbirati, katere kože so bolj prikladne zanj. Spoznal je, da so tiste kože najboljše, ki so najlažje in ki najbolj ogrevajo telo. Še kasneje se je naučil prirezati kože tako, da so se čim tesneje prilegale njegovemu telesu. In ko se mu je posrečilo izumiti način take obdelave, da so bile kože varne pred gnilobo, ko je torej izumil strojenje, tedaj je šele postala koža koristno oblačilo — ali kožuh, kakor ga danes imenujemo.

SREDNJEVEŠKI PLEMIČ

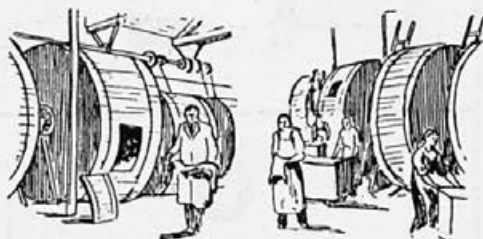

KNEZ

V splošnem napredku človeštva je napredovala tudi kožuhovina. Človeku ni zadostoval topel kožuh, moral je tudi biti čim lepši. Začeli so izbirati kožuhe lepih barv. In če niso mogli nuditi domači gozdovi dovolj lepih

kožuhov, jih je človek šel iskat v druge dele zemeljske oble. Začela se je trgovina s kožuhi. Na trgih so se pojavila krzna za vsak okus in za vsako denarnico. Te vrste trgovine je dajala zaslužka tisočem ljudem že v starih časih.

Krznno ni od vsega početka le služilo človeku kot oblačilo, temveč tudi kot znak moči in dostojanstva. V srednjem veku so smeli le vladarji nositi bele kožuhe hermelinov in le premožnejši meščani in plemenitaši s kožuhovino obrobline plašče. Dandanes lahko vsak nosi kožuhovino po svojem okusu, a vendar je zaradi svoje cene lahko last le premožnejših slojev.

V TOVARNI ZA KRZNA

Kožuhovine se porabi mnogo. Zato ni čudno, da si lovci na kožuhovine iščejo vedno novih predelov zemlje za svoj lov. Nešteto lovcev prebije svoje življenje v samotah ledenih puščav v polarnih deželah Sibirije, v pragozdovih Amerike (Aljaska, Kanada). Njihove kože potujejo v trgovska svetovna središča, kakor so Moskva in Astrahan v Rusiji, Lipsko v Nemčiji, Pariz, London, New York. Tu se določujejo cene za posamezne kožuhovine. Temne kožuhovine so dražje od svetlih. Nakupljene kože gredo nato v velika industrijska središča, da jih primerno obdelajo. S surovimi kožami je mnogo dela, preden postanejo to, kar imenujemo kožuhovina. Za obdelavo kož so posebne tovarne skoro v vsaki državi.

Najprej se morajo kože omehčati v zmesi vode in žaganja. Nato jih napnejo z dlakami navzdol na posebne okvire in jim odstranijo s posebnim nožem vse delce mesa, ki je

še na notranji strani. Tako osnaženi del kože namažejo z raznimi solmi. Temu sledi strojenje. Trše kože morajo delavci v strojarnah še posebej mehčati z noži. Ko je tako koža obdelana in primerno mehka, pride na vrsto druga stran — obdelava dlak.

AMERIŠKI POLH

Najprej začno to delo velike, sodom podobne posode, ki se nenehoma vrte in ki so zakurjene, da vlada v njih vedno enaka temperatura. Preden vržejo kože v posode, potrosijo med kože pesek in žaganje. S tem odstranijo z dlak vso maščobo in postane dlaka leskeča, brez vonja in mehka. Nato se še obdelajo vsaka zase; nekatere se strižejo, da postanejo dlake krajše, druge se pobarvajo ali deloma ali v celoti. Dlake se barvajo s posebnimi jeklenimi glavniki, da dobi vsa kožuhovina enakomerno barvo ali pa, da napravijo iz manjvredne kože dragoceno. Temu pravijo imitacija.

Za imitacijo posebno radi uporabljajo kožo domačega zajca. Na vse mogoče načine ga barvajo ter nato prodajo kot kožo bog ve kako redke živali. Za imitacijo se uporabljajo tudi kože veveric. Teh dobe največ iz Rusije, posebno Sibirije. Od tujih glodalcev cenijo najbolj kožo v Ameriki

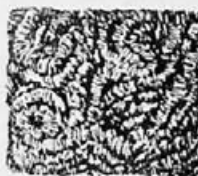
SOBOLJ

živečega bobra. Ko odstranijo od bobrovine ščetinaste dlake, dobe mehko in prožno kožuhovino. Lep kožuh nam da polh. Polhovina je tudi v Ameriki zelo priljubljena. Tudi tam nosijo pozimi polhovke. Naša polhovina gre tudi v inozemstvo. Holandska zalaga svet s kožuhovino posebne vrste domačih mačk. To kožuhovino pobarvajo in jo razpečevajo kot redkost.

Lepo kožo ima tudi divja mačka, ki pa je v naših gozdovih že redka. Zelo dobro kožuhovino nam dajajo lisice, ki jih je več vrst. Črna lisica, ki živi v Aljaski, daje črn, gost in mehak kožuh, v Severni Ameriki živeča srebrna lisica nosi pozimi srebrnosivo, svetlikajočo se dlako, polarna lisica pa ledenomodrikasto. Da je kožuh kun, podlasice in vider posebno cenjen, ve pri nas vsak lovec. Posebno draga je koža ruskega in ameriškega sobolja, ki spreminja barvo od rjavega na sivo. Čim temnejše dlake ima, tem dražja je. Zelo priljubljena je kožuhovina bele ruske podlasice, ki ji pravijo hermelin. Je pozimi vsa bela, le rep je črn.

KUNA

ASTRAHAN

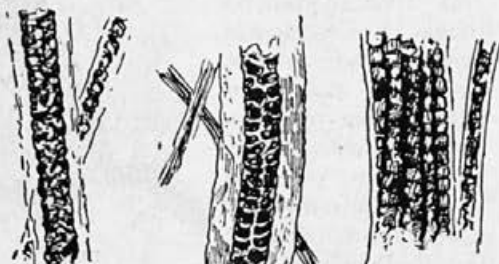
V Rusiji goje posebne vrste ovc, ki dajejo koj ko se skotijo, izredno lepo, mehko kožuhovino. Imenujejo jo astrahan. A koža teh ovčic je cenjena le tedaj, če ni prestara.

Deset dni po rojstvu izgube dlake teh ovc vso mehko in lepoto, zato jih umore že prvi dan. Od vsemogočih živali si človek izbira kožuhe. Celo iz kože mladih konjičkov delajo kožuhe. Še krtu ne prizanesejo. Njegova koža da lepe, mehke kožuhe. Trgovina s kožami je težka. Le strokovnjaki ločijo pravo kožo od ponarejene ali imitacije. Kadar pa odpove tudi strokovnjak, si trgovci pomagajo z mikroskopom. Prerežejo eno dlako kožuhovine, jo položijo pod drobnogled in koj ved, ali je kožuhovina prava ali ponarejena. Kajti vsaka žival ima drugačen ustroj kože.

Cena kožuhovini je kaj različna in ni nikoli stalna. Odvisi od tega, kako redke postajajo živali, in od tega, ko-

liko pride vsako leto na trg. Pri nas veljajo letos približno te-le cene:

Koža navadne lisice: od 50 do 180 din; srebrne lisice: 1500 do 4000 din; bobra: 800 do 3000 din; domačega zajca: 10 do 15 din; kune: 500 do 1000 din; vidre: 300 do 700 din; polha: 1 do 6 din; krta: 3 din.

DLAKE KRZNA POD DRONOGLEDOM:
SOBOLJ DEHOR KUNEC

Človeštvo rabi toliko kožuhovine, da postajajo nekatere posebno cenjene živali že redke. L. 1920. so n. pr. v nekem mestu Severne Amerike prodali nič manj ko 7,674.948 kož. Če bi se to ponavljalo leto za letom, bi iztrebili najlepše živali. Zato so v novjšem času ustanovili posebne farme, kjer goje posebno redke živali. Samo v Češkoslovaški je 23 takih farm. Kožuhovino napada vsakovrsten mrčes, posebno molj, ki ga vsi poznamo. Najbolje je, da hranimo kožuhovino v hladnih prostorih, ker se na hladnem molj le težko razmnožuje. Preden spravimo kožuhovino, jo moramo dobro skrtačiti in osnažiti ter jo potresti s kakim sredstvom proti mrčesu. To sredstvo dobimo v vsaki drogeriji. Nekoč so potresali kožuhovino s poprom, naftalinom ali kafro. Izkazalo pa se je, da so ta sredstva nezadostna in so celo našemu zdravju škodljiva. Najboljše sredstvo je baje »globol«.

ČRNA LISICA

HRIPA. — HRIPA JE VRSTA INFLUENCE, bolezn, ki se je pojavila v Evropi prvič v l. 1917. na Španskem. Zato so jo ponekod imenovali tudi »španska bolezen«. Tega leta (1917.) je ta bolezen pobrala na stotisoče ljudi. Hripo povzroča bacil influence, ki se ga ljudje nalezajo s tem, da ga vdihnejo. V gotovih časih in vremenih se ta bacil tako razmnoži v ozračju, da okuži cele pokrajine. Prehlajen človek se ga nalezje prej ko zdrav.

Bolezen se prične z visoko vročico, glavobolom, utrujenostjo in bolečinami v hrbtu in hrbtnici. Kakšenkrat napade ta bolezen le prebavne organe. Znaki za to so bolečine v trebuhu, bljuvanje in griža. Tudi napade hripa lahko le glavo, kar povzroči omotičnost.

Bolezen traja navadno tako dolgo, dokler traja vročica, ki se giblje med 38,5° in 39,5°, a se lahko dvigne do 40°. Navadno odneha bolezen po enem tednu.

Hripa sama po sebi ni nevarna bolezen, a povzroči lahko nevarna obolenja. Tako je l. 1917. hripa povzročila vnetje pljuč, ki se je dalo ozdraviti le v redkih primerih. Navadno je bolnik umrl že po dveh ali treh dneh.

Zanesljivega sredstva proti hripri skorajda ne poznajo. Najboljše je še potenje. Bolnika dobro zavijemo v tople odeje in mu damo eno do dve skodelici toplega lipovega čaja. Bolnik naj se poti do tričetrt ure. Nato naj se dobro obriše in spet dobro zavije ter se varuje prehlada. Pri potenju naj se bolnik nekoliko osveži z limonado ali kakim drugim sadnim sokom.

Pri vročici 39° pa je neobhodno potrebna zdravniška pomoč, posebno ako opazimo pri bolniku, da mu šibi srce. Za hripo oboleli ljudje naj ne jedo težkih jedi, temveč so zanje priporočljive le lažje jedi, kakor sluznate juhe, sadni sok, lahka zelenjava in močnate jedi. Šele po prestani bolezni potrebuje bolnik krepke jedi.

KAKO BI SE VAROVALI PRED potresom? — Pri vsakem potresu imamo nehote precej neprijetne občutke, da smo brez moči proti tej naravni sili. Ker pa se potresa ne moremo ubraniti, se skušamo vsaj nekoliko varovati proti njemu. Pri škodi, ki jo povzroči vsak potres, lahko opazamo, da vpliva potres na nekatere stavbe mileje, na drugače zidane stavbe pa zopet v vse hujših posledicah. Zato se redkokdaj zgodi, da bi potres porušil vso vas ali mesto. Tako je bil l. 1923. velik potres v srednji Japonski. Porušenih je bilo ob tej priliki okoli 250.000 poslopij. Vendar pa so ostale v nekaterih krajih docela nepoškodovane hiše, čeprav je tam trajal močan potres. Tedaj so bile sicer porušene nekatere gorske vasice in tudi del mesta Jokohama, a ne kot posledice potresnih sunkov, temveč radi razpadajočih strmih pobočij, ki so se utrgala. Ostala škoda pa je bila povzročena neposredno od potresnih sunkov.

Glavna sila potresnih sunkov se ne izraža v navpičnih, temveč v vodoravnih sunkih, ker gre smer potresnega valovanja večinoma v ostrem kotu k zemeljski površini. Takim vodoravnim sunkom, ki povzročajo bolj ali manj močno tresenje, navadno zidane hiše niso kos. Zato je potrebno, da stavbenik izdeluje načrte za gradnjo proti potresnim sunkom trdnih poslopij, skupno z zemljelovcem, ki pozna moč in smer potresnega valovanja.

Zelo važno in obenem uničujoče je delovanje potresnega gibanja na zidane mostove, zato pa je še važnejše preračunanje takega delovanja na most, ki ga izdelujejo. V Tokiu imajo z ozirom na potres čisto poseben način zidanja poslopij, kot tudi poseben material, ki ga pri tem uporabljajo, da lahko zdrži taka zidava tudi sunke, ki prihajajo od strani, seveda vse do neke meje.

Kot zelo trdne so se izkazale z ustrezajočo gradnjo izdelane lesene stavbe, ki so lahko kljubovale potre-

su. Zal nosijo japonske hišice, ki so v skoro stalni nevarnosti potresa, na svojem lahkem lesenem ogrodju pretežke strehe, kar je vzrok, da se pri majhnem zemeljskem gibanju podro.

Popolnoma nesposobne za potresna ozemlja so kamenite zgradbe iz lomnega kamna ali opeke. Nasprotno pa so trdne železne zgradbe. Zato je najprimernejši način zidave z železo-betonom. Notranja povezanost s stebri in hlodi mora biti zelo trdna. Taka, pravilno zidana stavba se je obnesla kot najtrdnjša, kljubujoča tudi vodoravnim sunkom, ob priliki nekega potresa na Japonskem, kjer so delali poizkuse. Pri vsem tem pa je važno tudi zidanje v zemlji in tudi lega plinskih in vodnih cevi ima velik vpliv. Zgodilo se je že, da je nastal požar ob potresu in to le radi napačnega položaja plinske cevi v zemlji.

Znano je že marsikateremu laiku, da so obokane zgradbe precej varne o priliki potresa in presenetljivo dobro zdrže predori tudi močne potresne sunke. A tudi pri zidanju železniških predorov naj bosta navzoča stavbenik in zemljelovec skupno, kajti vpliv potresa na pobočja je drugačen kot na ravnine.

Po vsem tem vidimo: pameten, razsoden boj in modra previdnost pomagata človeku, da premaga naravo, ki mu s svojimi na videz nepremagljivimi silami nehote toliko škoduje.

SMUKEC ALI SALOVEC NAM služi zelo dobro pri čiščenju starih snežk ter galoš. Te so postale radi neprestane uporabe motne in ako jih zdrgnemo nalahno z navadnim smukcem, dobe svoj prejšnji blesk.

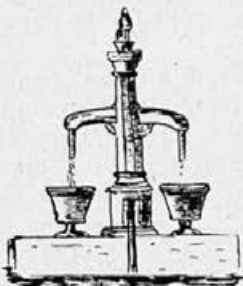
GAMASE SE KAJ HIRTO UMAžejo z grdimi blatnimi, deževnimi madeži. Teh madežev navadno ne odpravimo samo s krtačenjem. Take gamaše položimo ploščato na mizo ter jih čistimo s terpentinovim oljem tako, da jih drgnemo postopoma, vedno močneje, dokler madežev ne odstranimo.

MLADINA PIŠE

ROJSTNI KRAJ MOJE MAME. — ROJSTNI kraj moje mame je Višnja gora. Tudi jaz sem tukaj preživel deset let, zato mi je ta kraj tako ljub.

Višnja gora je 460 let staro mesto ob dolenski železnici. Leži na gričku, nad katerim se vzdigujejo razvaline starega gradu. Ima dve cerkvi, lepo 6 razredno šolo in več uradov. Znamenit je stari vodnjak sredi mesta, na katerem je majhen kip Valvasorja.

Okolica mesta je zelo lepa. V bližini je moderno kopaljšče. Poldrugo uro hoda od Višnje gore je lep smučarski dom »Polževo«. Tako se imenuje zato, ker ima Višnja gora polža kot svoj simbol. O tem pripoveduje pripovedka tole:

Ko so se Beneški Slovenci bojevali s hunskim kraljem Atilo, jim je priskočil na pomoč kranjski vojvoda. Med njegovimi vojaki je bilo več Višnjanov in vitez Višnjegorski iz Starega gradu.

Ko so se vračali iz boja domov, so našli ob cesti težko ranjenega mladeniča. Naložili so ga na voz ter ga pripeljali na

višnjegorski grad. Ko je že nekoliko okrevaval, je povedal, da je sin vdovele grofice, ki živi v Benetkah. Vitez je takoj poslal sla k materi, ki ji je sporočil, da sin živi. Presrečna mati se je takoj podala na pot. S seboj je vzela dragocene beneške posode, da jih podari rešitelju svojega sina. Med posodami je bila krasna polževa lupina, obrobljena z zlatom in posejana z dragocenimi kamni. Višnjegorski vitez je podaril pozneje to polževo lupino višnjegorski občini.

Komaj čakam božičnih praznikov, da bom šel na počitnice k stari mami v Višnjo goro. Sklenil sem, da se bom samo sankal in smučal, seveda, če bo kaj snega. Povabim vas vse, da pridete v smučarski raj »Polževo«! — Leon Koprce, I. razr. kl. gimn., Ljubljana.

MOJE POČITNICE. — V POČITNICAH sem bila pri teti v Hrovači. Z bratrcem Jožetom sva se vedno igrala. Včasih sva tudi nagajala in potem sva bila oba tepena. Jože me je naučil iz ilovice delati ptičke. A kmalu je prišla po mene mama in konec je bilo mojih počitnic v Hrovači. — Danica Sotlar, učenka II. r. v Št. Vidu nad Ljubljano.

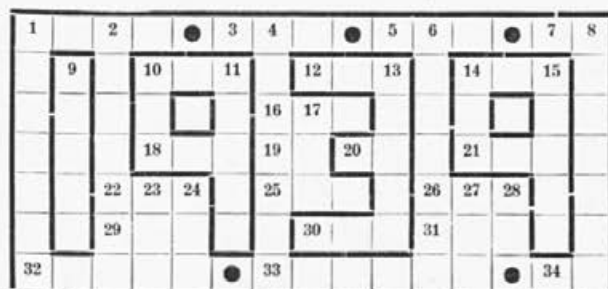
Dragi stric urednik!

Danes Ti prvič pišem ter Ti pošiljam to pismo.

Stanujem v Javorniških Rovtah na Gorenjskem. Če boš kdaj kolovratil tod okoli, pa stopi še v Rovte, tja gor do šole.

Skakala bova po Rovtah in vse Ti bom na široko in na debelo pokazal ali pa povedal. Če Te zanima elektrika, jo bova mahnila v elektrarno, če pa raje loviš zajce in lisice, bova šla pa te lovit. Samo paziti se boš moral, da Ti kakšna lisica hlače ne bo raztrgala.

Želim Ti tudi srečno novo leto. — Demšar Branko, uč. V. razr. osn. šole na Jav. Rovtah na Gorenjskem.

Vodoravno: 1. Prist. mesto v zased. ozemlju, 3. smuči, 5. Slovensko planinsko društvo, okrajšava, 7. predlog, 10. gora nad Kobaridom, 2245 m, 12. otok v savski banovini, 14. na glavi, 16. vrh v kočevskih hribih, 18. delomržen, 19. del voza, 20. igralna karta, 21. iz šib spleteno, 22. ud izumrlega

naroda, 25. del obleke, 26. doba, 29. domača žival, 30. predplačilo, 31. izvor, 32. ljudska vera, 33. grški bog sonca, 34. veznik.

Navpično: 1. Najvišja gora v Jugoslaviji, 2. kraj v Logarski dolini, 4. zibelka Slovencev, 6. smučarski kraj na Dolenjskem, 8. obmejni vrh nad Bohinjem (2008 m), 9. Jugoslov. vladar, 10. debelejšje od palice, 11. vrh pri Vipavi (1299 m), 13. domača ptica, 14. starodavno orožje, 15. jugoslov. luka, 17. deli koles, 23. rezilo, 24. del sobe, 27. velelnik glagola riniti brez končnice, 28. 100 m².

ZOPET NEKAJ ZA CICIBANE

sova

črna

roba

vozi

eden

oči

čita

lev

noge

nov

osel

teži

noga

oči

Vstavi pomen sličic v pike. Od zgoraj navzdol boš čital stavek. Kako se glasi?

Rešitve ugank v 4. številki »Našega roda«:

Uganke prejšnje številke »Našega roda« so pravilno rešili in bili izžrebani:

Brate Ivan, učenec 4. razreda drž. nar. šole v Pečah.

VI. razred osnovne šole na Tišini — Prekmurje.

Jug Božena, 4. razred Vadnice, Ljubljana.

Prejeli so lepa darila.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

reg. pomožna blagajna

v Mariboru, Aleksandrova 47

v lastni palači

Podružnica: Ljubljana, Tyrševa cesta 34

sprejema vse zdrave osebe od 17. do 70. leta v zavarovanje za pogrebno za zneske od din 1000— do 10.000—; za doto od 1. do 16. leta starosti za zneske od din 1000— do 25.000—.

— Zahtevajte brezplačno pristopno izjavo in informacije! — Do sedaj izplačali na podporah preko 30 milijonov dinarjev.

Ustanovljena leta 1927.

Zaupniki se sprejemajo za vsak kraj dravske banovine

Otroci, hranite in varčujte,

p o m n i t e :

Iz malega raste veliko!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

izdaja na dom domače hranilnike, najboljše učence obdaruje z zlatimi darilnimi knjžicami. Stopite tudi Vi v krog njenih vlagateljev in varovancev!

Kar potrebuje mladina v šoli in doma, dobi po nizkih cenah v

Učiteljski knjigarni

v L j u b l j a n i

in v podružnici v Mariboru

Posebno priporočamo bogato izbiro lepih mladinskih knjig po znižanih cenah. Izberite knjige po cenikih, ki jih imajo šolski upravitelji, in naročite skupaj, da bo nižja poštnina

Vedno sveže norveško RIBJE OLJE in vsakovrstna ZDRAVICNA ZELIŠČA

priporočamo iz lekarne

USTAR, LJUBLJANA

Hiša Bača

Klišeje

eno- ali večbarvne, za časopise, knjige, razglednice itd., izdeluje

klišarna

»Jugografika«

Ljubljana, Sv. Petra nasip 23

KARL PRELOG

LJUBLJANA

Židovska ulca 4 in Stari trg 12

*

priporoča svojo veliko izbiro moškega in damskega perila, rokavic, nogavic, volne itd.